УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ 75 років Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303 434-0237 434-0807 УНСоюзу: 435-8740 — Тел. з Ню Йорку: — BArcly 74125 УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVI. Ч. 30. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 15-го ЛЮТОГО 1969 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, FEBRUARY 15, 1969 No. 30. VOL. LXXVI.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

П'ятниця, 14 лютого 1969

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН НАЙМЕНУВАВ 49-РІЧНОГО колишнього крайового директора Конгресу Расової Рівности Джеймса Фармера на асистента секретаря здоров'я, освіти й добродійности. Фармер — це перший відомий негритянський провідник, який зайняв таке високе становище в Уряді Ніксона. Секретар Здоров'я Роберт Фінч заявив на пресовій конференції в Білому Домі, що Фармер „матиме голос в його Департаменті і буде зв'язковим між войовничою негритянською молоддю, яка почувається відчуженою від Уряду, головним чином від республіканського Уряду". Фармер заявив, що він старатиметься працювати для вбогих, і вірить, що це йому вдасться.

ОПИТУВАНІ ДЕМОКРАТИ Й НЕЗАЛЕЖНІ гадають, що провід Демократичної Партії повинен бути в руках сенатора з Массачусетс Едварда Кеннеді. Агенція Публічної Опінії д-а Геллупа опитувала самих демократів і ствердила, що 45 відсотків опитуваних хотіли б, щоб на чолі Демократичної Партії стояв Сенатор Кеннеді. 21 відсоток гадають, що очолювати партію повинен кандидат на президента Гюберт Гомфрі; 17 відсотків голосували на кандидата на віце - президента сенатора Едварда Москі. Між незалежними опитуваними 39 відсотків дістав Кеннеді, 20 Москі, МекКарті — 15, а Гомфрі тільки 10.

ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН ІЗ ДРУЖИНОЮ 12-го лютого склав першу приватну візиту з Білого Дому пані Алісії Рузвелт Лонгворт, щоб скласти їй побажання з приводу 85-річчя з дня народження. Родина Ніксонів складала їй побажання вже 21 рік. Давнішими роками пані Рузвелт, донька президента Теодора Рузвелта, зверталася до Ніксона як до „Діка", а цього року на початку візити звернулася до нього словами „Пане Президенте!" Президент сказав пізніше: „Я був цим збентежений, але потішився, коли вона по-старому звернулася до мене словами: „Нік!"

ТРЕБА БУДЕ ЗБІЛЬШИТИ ВИСОТУ федерального заборгування, яке тепер дозволене законом до 365-ох більйонів дол. Секретар скарбу Дейвід Кеннеді заявив, що федеральне заборгування виносить 362.9 більйона дол. В найближчих тижнях заборгування може так збільшитися, що дійде до дозволеної законом висоти. Законна висота важна до 30-го червня 1969-го року, тому треба, щоб Конгрес збільшив її тепер, коли прибутки з податків не великі, бо найбільше люди люблять платити федеральні податки при кінці березня й на початку квітня, бо 15-го квітня кінчається реченець плачення федерального прибуткового податку.

ЛЯБОРАТОРІЯ ПРИ АКВАРІЮМІ НА КОНІ АЙЛЕНДІ в Ню Йорку досліджує морські тварини і на основі цих дослідів можна буде знайти деякі ліки, які будуть дуже корисні для лікування людей. Досліджують там губку, про яку вірять, що вона безсмертна. Чому це так? Є там риба, морська зірка, яка може відроджувати свої члени. Як це діється? Морський огірок може гальмувати ріст пістряка в мишей своєю отрутою, але ця отрута, впорскнена в кров людини, може її вбити. На Сході люди їдять ці морські огірки без жадної шкоди для здоров'я. Риба трискавець („пуффер фіш") має на своїм хвості дуже смачне м'ясо, але вона має і таку отруту, що є така сильна, як отрута південноамериканських індіян на їхніх затрутих стрілах до луків. Науковці шукають ліків із морських тварин і рослин.

СПОДІВАЮТЬСЯ ЦЬОГО РОКУ ПРОДАТИ від 9.3 мільйона до 9.5 мільйона авт в цій країні — як заявили директори Дженерал Моторс на пресовій конференції в Дітройті. Минулого року продали в ЗСА 9.6 мільйона авт. Директор Джеймс М. Ровч сказав, що припинено працю над зменшенням занечищування повітря димом із авт внаслідок цього, що Уряд вніс був проти автових компаній скаргу за порушення протитрестового закону. Директор Ровч твердить, що автомобільні компанії стараються поліпшувати авта, і тому неоправдані критики автових продуцентів. Дженерал Моторс в 1970 році випустить на ринок тип малого авта.

У СВІТІ

ПРОСОВЄТСЬКЕ РАДІО „ВЕЛТАВА", що діє на терені Чехо - Словаччини з часу совєтської інвазії в серпні 1968 року, критикуючи започатковану режимом Дубчека демократизацію і знеславлюючи ліберальних діячів, як „агентів буржуазно - капіталістичних розвідок", припинило в четвер 13 лютого свої передачі. Працювало це радіо з доручення і під керівництвом командування совєтських збройних сил в ЧССР і ліквідації його добивалися вже довший час не тільки чеські і словацькі студенти й робітники, але також і партійні та урядові чинники. Нерегулярно появляється вже і видаваний совєтськими військовими агенціями часопис „Зправи". В політичних колах думають, що причиною ліквідації радіо „Велтава" є головно безуспішність веденої ним серед населення ЧССР пропаганди.

В МОНТРЕАЛІ В КАНАДІ ВИБУХНУЛА бомба на біржі 40 мінут перед її зачиненням і спричинила великі матеріяльні шкоди, поранивши чотирьох осіб. Експльозія спричинила те, що вилетіли вікна та потріскали деякі стіни в будинку біржі. На щастя не було жертв в людях, хоч в залі було коло 400 осіб. Це вже третя бомба, що вибухла цього тижня. В понеділок вибухла бомба у федеральному будинку, де міститься команда збройних сил, а у вівторок бомба експльодувала в будинку резервістів.

З ЕВРОПИ ПОВІДОМЛЯЮТЬ, ЩО ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН матиме там гаряче привітання, коли він туди прибуде з візитою при кінці цього місяця. Головний секретар Британсько - в'єтнамського фронту солідарности Абгімению Манчанда заявив, що вже організують гарячі демонстрації проти Ніксона в днях 24-26 лютого. Ліві студенти в Західньому Берліні заповідають, що вони старатимуться перешкодити візиті Ніксона в цьому місті. Ніксона називають ці студенти „агентом реакційного крила американської буржуазії". І в Парижі комуністи заповідають демонстрації проти Ніксона.

В ПАРИЖІ СТВОРИЛАСЯ ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВОГО НАПРЯМКУ під назвою „Об'єднаний Анти-Сіоністичний Фронт". Згідно із заявою, проголошеною в пресі, завдання цього фронту: поборювати „жидівський вплив і сіоністичну пропаганду".

ПРЕДСТАВЛЯЮТЬ НАЙВИЩОГО НЕГРИТЯНСЬКОГО УРЯДОВЦЯ

Секретар здоров'я, освіти й добродійности Роберт Фінч представляє в Білому Домі Джеймса Фармера, який є церним негром, що зайняв високе становище в Уряді президента Ніксона — пост асистента секретаря здоров'я, освіти й добродійности. Фармер був головою організації, що змагалася за рівні права для всіх американців без огляду на расову приналежність.

Аполло 9 готовий до десятиденного лету довкола Землі

Кейп Кеннеді, Флорида. — Крайова Аеронавтична й Космічна Адміністрація готується до того, щоб 28 лютого випустити космічний корабель Аполло 9 із трьома астронавтами до десятиденного кружляння довкола Землі. Ці астронавти мають випробувати обидва космічні кораблі, щоб ще в цьому році міг відбутися лет на Місяць. В Кейп Кеннеді почалися приготування до випущення 900 фунтового Марінера 6 до лету в напрямі до Марса, який повинен початися 24-го лютого. Марінер 6 мають викинути в космос за допомогою ракети Атлас-Кентавр. Місяць пізніше полетить в напрямі до Марса Марінер 7. Обидва вони полетять у віддалі 2,000 миль від Марса. Марінер 6 летітиме попри Марса 31-го липня, а Марінер 7 5-го серпня. Вони збиратимуть наукові дані про цю планету та фотографуватимуть її, пересилаючи всі ці матеріяли до контрольних станцій на Землі. Сподіваються, що в 1973 році вдасться випустити дослідний корабель без пілотів на плянету Марс, щоб він за допомогою окремих інструментів досліджував Марса.

Пентагон сумнівається, чи Ніксон змінить програму оборонних ракет

Вашингтон. — Провідні працівники в Пентагоні гадають, що президент Ніксон не буде змінити тієї програми протиракетної оборони, яку минулого року почав був здійснювати за згодою Конгресу президент Джансон. В Пентагоні передбачають, що Ніксон зможе найбільше дозволити на це, щоб станиці з ракетами Сентінел були дещо дальше від великих міських центрів. В колах Пентагону твердять, що неправдоподібна є зміна програми протиракетних оборонних ракет так довго, як довго не будуть скінчені переговори з СССР про контролю зброєння. У військових колах твердять, що оборона проти ракетного нападу повинна мати на думці не тільки Комуністичний Китай, але й СССР, і тому вона повинна бути густіша від його пляну, що запляновaний проти Китаю. Тепер в Конгресі виступають проти розміщення протиракетних ракет Сентинел тому, що уважають цю оборону за невистачальну, на яку шкода видавати більше, як 5 більйонів дол.

Заворушення негритянських студентів в м. Ню Йорку, Північній Каролайні, Висконсіні і Каліфорнії

Ню Йорк. — В четвер виникли заворушення негритянських студентів в чотирьох академічних школах, і декуди аж вояки Крайової Гвардії й поліцисти мусіли привертати лад на терені університетів. В Ню Йорку коло 300 негритянських і порторіканських студентів насильно увійшли до бюра президента Міського Коледжу, де перебували три години, випивши віскі і вибивши кілька дверей, після чого спокійно відійшли. Перед цією демонстрацією студентська делегація переговорювала з президентом Коледжу Гелегером, який не погодився на всі домагання студентів. Негритянські й порторіканські студенти домагаються створення катедр негритянознавства та порторікознавства та катедри еспанської мови. В університеті Дюк в Дюргемі, Північна Каролайна, аж 500 вояків Крайової Гвардії мусіли привернути лад після того, як коло 1000 негритянських студентів, підтримуваних деякими білими колегами, демонстрували, домагаючися майже того самого, що й студенти в Ню Йорку. Демонстрації студентів були і в університеті Висконсин в місті Медісон, де демонстранти домагаються окремих катедр негритянознавства. В університеті Берклі в Каліфорнії під час демонстрацій заарештовано 30-ох студентів, які домагаються окремої школи для „етнічних студій". Поліція стверджує, що якась рука керує цими заворушеннями в різних частинах цієї країни.

„УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК" ПОЯВИТЬСЯ В СЕРЕДУ

Англомовний „Український Тижневик", що завжди друкується разом із суботнішим виданням „Свободи", цим разом не появляється. Він буде друкований в середу, 19-го лютого, з датою четверга 20-го лютого, та буде присвячений 75-річчю УНСоюзу. Замість „Українського Тижневика" друкується сьогодні літературно-мистецький додаток.

WEEKLY TO APPEAR WEDNESDAY

The Ukrainian Weekly, which usually appears on Saturday, will be published Wednesday (dated Thursday) of next week. The issue will be dedicated to the 75th anniversary of the Ukrainian National Association.

Четверта пленарна сесія у Парижі знову не дала ніяких вислідів

Париж. — Відбута в четвер 13 лютого ц. р. четверта пленарна сесія мирових переговорів у Парижі, що почалися ще в травні 1968 року, пройшла знову без будь - якого успіху чи й висліду. Тривала вона шість годин і десять хвилин і протягом усього того часу обидві сторони повторювали все те, що говорилося здебільшого на попередніх сесіях. З'єднані Стейти Америки і Південний В'єтнам виступали з такими чи іншими пропозиціями і противна сторона — Північний В'єтнам і В'єтконг ці пропозиції щоразу відкликали, повторюючи безупину свої стереотипні обвинувачення, вигадки, а то й наклепи. Керівник американської делегації Генрі Кебот Ладж ствердив після закінчення цієї безвихідної сесії, що вона не дала нічого замітного. Водночас із цим Ладж ствердив, що він не сподівається нічого путнього від таких публічних зборищ й дебат, натякаючи цим, мабуть, на те, що більше можна досягти з допомогою безпосередніх зустрічей і секретних розмов. Не була порушена під час розмов також справа перемир'я в день в'єтнамського нового року, святкування якого починається в суботу 15 лютого ц. р. вночі. З Вашингтону повідомлено, що в справі цього перемир'я ЗСА консультуються тепер з Південним В'єтнамом.

Італійські комуністи засуджують знову проведену під проводом Москви інвазію на Чехо-Словаччину

Больонья. — В четвертому дні з'їзду комуністичної партії Італії що нараховує 1.502.000 членів, тобто 27 осіб на сто із усіх управнених до участи у виборах в Італії, виступав із доповіддю Карльо Галюцці, керівник закордоннополітичного бюра цієї партії. У своїй промові Галюцці заатакував дуже гостро, дошкульніше, як будь-хто із провідних діячів італійської компартії, проведену в серпні 1968 року Москвою та її союзниками збройну інвазію на Чехо-Словаччину. Він заперечив рішуче висловлені під час з'їзду у промовах представників комуністичних партій Совєтського Союзу та Болгарії тезу, що інвазія була конечна для... оборони й охорони чехо - словацького соціялізму. Навіть, якщо б така загроза існувала, то — за словами Галюцці — й вона не виправдувала б проведеної інвазії. В дальшому Галюцці атакував гостро доктрину Брежнєва, що „єдність соціялістичних країн є основною і вирішальною для миру, навіть якщо вона порушує принципи національної суверенности тієї чи іншої соціялістичної країни і що „деколи треба посвятити цю суверенність для стабільности й безпеки соціялістичного блоку держав".

Нова лікарська спеціяльність — родинний лікар

Чикаго. — На зборах Ради Лікарської Освіти при Американськім Лікарськім Товаристві та Дорадчої Ради Лікарських Спеціяльностей вирішили визнати нову лікарську спеціяльність, якою є спеціяльність родинного лікаря. Це зроблено на це, щоб спинити той рух, який тягнеться вже чверть віку, і який спричинив те, що щороку після другої світової війни число лікарів із загальною практикою, які звичайно бувають родинними лікарями, зменшується на 2 відсотки. Зі всіх 300.000 лікарів в цій країні тільки 72.000 — це лікарі загальної практики. Президент Американської Академії Загальної Практики д-р Леонард І. Шапіро заявив, що це рішення є милевим кроком в історії медицини. Лікарі загальної практики вишколювані будуть в психології, соціології та інших науках про поведінку людини, щоб вони могли пізнати емоційні причини недуг своїх пацієнтів. Визнавши родинних лікарів, це значить лікарів загальної практики, за спеціялістів, збільшується число цих лікарів, які дійсно будуть спеціялістами у своїй ділянці загального людського здоров'я, і які матимуть привілеї, що їх мають тепер спеціялісти.

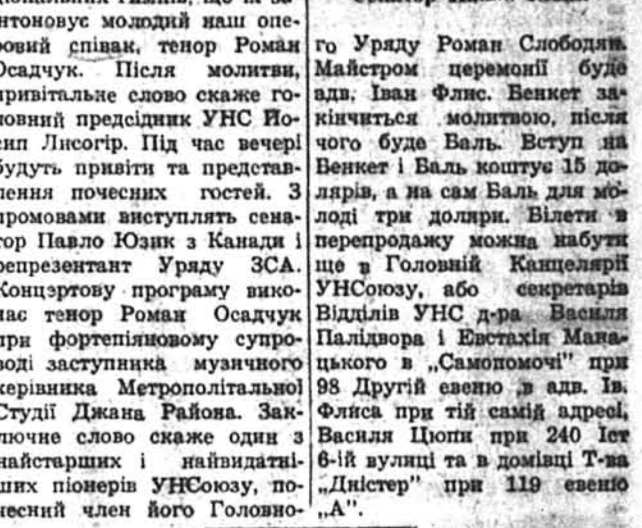
Мистець-маляр Михайло Осінчук помер у Ню Йорку

Ню Йорк. — В четвер 13 лютого ц. р. помер тут у шпиталі після довгої і важкої недуги на 79-му році життя відомий український маляр - візантист, виконавець церковної поліхромії в старо - українському стилі в численних церквах на західньо - українських землях і на еміграції в ЗСА та в Канаді, співорганізатор і перший голова Асоціяції Незалежних Українських Мистців — АНУМ, що була заснована 1931 року у Львові, співредактор його органу „Мистецтво", що виходив в 1934-35 рр., почесний член Об'єднання Українських Мистців в Америці, член НТШ та інших українських товариств професор Михайло Осінчук. Народжений 1890-го року в Голошинцях на Збаражчині, студіював в Академії Мистецтв у Кракові в 1910-1914 роках. Творчості покійного була присвячена окрема монографія п. н. Михайло Осінчук — мистець-маляр, із статтями самого мистця, як також М. Островерхи та П. Андрусева, видана 1967 року в Ню Йорку. Сл. п. Михайло Осінчук був рідним братом відомого українського лікаря і громадського діяча д-ра Романа Осінчука. Панахида за упокій душі була визначена на п'ятницю в год. 8-ій в похоронному заведенні Петра Яреми при 7-ій вул. в Ню Йорку. Похорон відбудеться в суботу о год. 2-ій по пол. з похоронного заведення П. Яреми до церкви св. Юра і звідтам на Український Православний Цвинтар в Бавнд Бруку.

Сл. п. Михайло Осінчук

ЗАВЕРШУЄТЬСЯ ПІДГОТОВА ДО ВЕЛИКОГО ЮВІЛЕЙНОГО БЕНКЕТУ У 75-РІЧЧЯ УНС В НЮ ЙОРКУ

Сенатор Павло Юзик

Ню Йорк. — Вже тільки один тиждень відділяє нас від суботи 22-го лютого, коли сповниться точно 75 років з дня заснування першої на американському континенті крайової суспільно-громадської установи, братського Українського Народного Союзу. З цієї нагоди в тому ж дні, себто в суботу 22 лютого ц. р., відбудеться в Ню Йорку в готелі „Комодор" великий Ювілейний Бенкет, підготова до якого вже завершується. Програма Бенкету почнеться співом американського, канадійського і українського національних гимнів, що їх заінтоновує молодий наш оперовий співак, тенор Роман Осадчук. Після молитви, привітальне слово скаже головний предсідник УНС Иосип Лисогір. Під час вечері будуть привіти та представлення почесних гостей. З промовами виступлять сенатор Павло Юзик з Канади і репрезентант Уряду ЗСА. Концертову програму виконає тенор Роман Осадчук при фортепіяновому супроводі заступника музичного керівника Метрополітальної Студії Джана Райова. Заключне слово скаже один з найстарших і найвидатніших піонерів УНСоюзу, почесний член його Головного Уряду Роман Слободян. Майстром церемонії буде адв. Іван Флис. Бенкет закінчиться молитвою, після чого буде Баль. Вступ на Бенкет і Баль коштує 15 долярів, а на сам Баль для молоді три доляри. Білети в перепродажу можна набути ще в Головній Канцелярії УНСоюзу, або секретарів Відділів УНС д-ра Василя Палідвора і Евстахія Манацького в „Самопомочі" при 98 Другій евеню, в адв. Ів. Флиса при тій самій адресі, Василя Цюпи при 240 Іст 6-ій вулиці та в домівці Т-ва „Дністер" при 119 евеню „А".

Кагебівське товариство створило нову секцію для праці з українським жіноцтвом за кордоном

Київ. — „Нова Секція по роботі серед жінок створена в Українському товаристві дружби і культурного зв'язку з зарубіжними країнами. В зв'язку з цим 4 лютого в товаристві відбулись установчі збори, на яких були присутні представниці Вінницької, Донецької, Запорізької, Київської, Кримської, Львівської та інших областей УССР. Головою президії „товариства" є комуніст із складу київського МВД Дмитрук М.В.; головою подібного Товариства для культурних зв'язків спеціяльно з українцями за кордоном є Смолич Ю. До Жіночої Секції „Українського Т-ва дружби і культурного зв'язку з зарубіжними країнами" введено 35 діячок в УССР, між ними для проформи навіть кілька робітниць і колгоспниць. Керувати Секцією доручено Приходько Н. А. — комуністці-редакторці журналу „Радянська Жінка". На створенні українського відділення всесоюзного Т-ва була заступниця секретаря Комітету Совєтських Жінок Шибаріна О. М. із Москви. Вона дала інструкції новій Секції, як треба успішно працювати за кордоном, себто між вільним жіноцтвом, у тому й українським, окремо — між так зв. „прогресистками", з організованими і з не організованими, з віруючими в Бога і безвірниками тощо. „Радянська Україна" з 6-го лютого вважає, що створення тієї Жіночої Секції є вкладом „у справу зміцнення дружби і співробітництва трудящих України з народами зарубіжних країн". Ця ж газета повідомила, що згадувана Шебаріна з Москви давала інформації та інструкції щодо „підготовки до всесвітнього Конгресу МДФЖ — міжнародної федерації жінок, який має відбутися в Гельсінкі", Фінляндія.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ДО 1100-ЛІТТЯ СВ КИРИЛА І СВ. МЕТОДІЯ

Торонто. — Журнал оо. Василіян „Світло" в числі з лютого ц. р. надрукував важливу замітку такого змісту: „Великі святкування з нагоди 1100-річчя смерти св. великого апостола Слов'ян — св. Кирила відбудуться в Чехо - Словаччині в місяці лютні. Осередком святкувань буде митрополича катедра в Олумовці та базиліка у Велеграді на Моравії. Перед 14-им лютня служитимуться триденні Богослуження на честь Святого. Мощі св. Кирила святково в процесіях будуть „їздити" до різних місцевостей. Папа Павло мав би видати з цього приводу окреме послання. Цікаво, що наша Церква, яка завдячує св. Кирилові свій слов'янський мовний початок у Літургії і азбуку, якось мовчить про цей ювілей".

СІБІСІ ПЕРЕДАЛО РАДІО-ПРОГРАМУ З ПЕРЕКЛАДАМИ З УКРАЇНСЬКИХ ТА ІН. ПОЕТІВ

Вінніпег. — Радіокорпорація СІБІСІ запланувала три програми, присвячені поетам у Канаді, які пишуть не англійською чи французькою мовами. У першій програмі 1-го лютого о год. 10 вечора слухачів познайомлено з перекладами на англійську з Яра Славутича і Бориса Олександріва з українських, а також з литовців, естонців, ірляндського поетів. Подібні радіопрограми, з перекладами на англійську різних поетів у Канаді, були передані 10 і 15 лютого.

В БУДАПЕШТІ ВИЙШЛА ВЕЛИКА АНТОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО ОПОВІДАННЯ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ

Газета „Закарпатська Правда" в Ужгороді, а потім і „Радянська Україна" з 11 січня повідомили, що в будапештському видавництві „Европа" щойно вийшла в світ книжка українських оповідань угорською мовою. „Укран елбеселек" („Українські оповідання") обсягом понад 600 сторінок. Це, по суті, перший за всю історію антологічний збірник української малої прози в перекладі на угорську мову. В ньому вміщено твори 50 різних авторів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.
Supscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65$.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Документи переконують світ

Всілякими маніфестаціями і демонстраціями можна багато дечого досягнути, можна спопуляризувати кожну справу, можна дістатись на перші сторінки навіть найбільш здержливої преси. Але цього ще не вистачає, щоб добитися перемоги навіть найбільш слушної і справедливої справи, хоч би тільки в світовій публічній опінії. На це потрібно документів.

До таких переконливих документів у користь української визвольної справи останнього часу належать у першу чергу такі англомовні публікації, як Енциклопедія Українознавства, книжка Вячеслава Чорновола „Лихо з розуму", книжка Івана Дзюби „Інтернаціоналізм чи русифікація?", книжка Івана Коляски „Освіта в Радянській Україні" та ряд інших. Зокрема книжки двох авторів, які живуть у Совєтському Союзі і яким довелося дорого заплатити за свою сміливість, щоб сказати правду навіть у найбільш стриманій і обережній формі, себто книжки Чорновола і Дзюби, справили не тільки глибоке враження на міжнародну публічну опінію, але й стали одним із найбільш переконливих документів української дійсности в совєтській тюрмі народів.

Доказом цього може послужити, між іншим, стаття неназваного кореспондента п. з. „Українці відповідають арґументами" („Ukrainians Argue Back"), що появилася в одному з найбільш авторитетних і почитних журналів, лондонському „Економісті" з 25-го січня ц. р. Згадану статтю можна вважати за типову для добре поінформованого й об'єктивного західнього автора, який сам інформує і опісля на підставі наявних документів робить відповідні висновки. На початку він стверджує відомий факт, що „історія української державности довгий час є „побоєвищем" для науковців, які квестіонують або обороняють саму концепцію української державности. Навівши деякі арґументи за і проти, автор коментує, що Україна сьогодні навіть з теоретичною тільки суверенністю в рямках Совєтського Союзу та з теоретичним конституційним правом вийти з того „союзу", як і зі своєю розвиненою індустрією та величезним обширом урожайної землі, „має куди більше права на свою національну державність, ніж багато із новостворених афро - азійських держав".

Документи Чорновола, Дзюби та інших його в цьому переконали.

Самогубства і замахи

Уже можна скласти довгий список політичних самоспалень і замахів у країнах так званого соціялістичного бльоку, в тому числі й в самому СССР. Лише для наївних Москва подала „виясненя", мовляв, у 1967 р. на московській площі підпалив себе і згорів В. Дідик, на знак протесту, що його не взяли „до боротьби у В'єтнамі" . . . Про самоспалення українця - патріота, колишнього вояка УПА сл. п. Василя Макуха в Києві Телеграфна Агенція СССР взагалі не повідомляла. Про замах Ільїна в Кремлі, скерований на Брежнєва і інших членів ЦК КПСС, повідомлено спершу, що то був учинок божевільного, а наступного дня ТАСС „поправився", що то була „політична провокація", можливо, готуючи ґрунт для серії нових сталінського типу арештів. У сусідній із „суверенною" Україною Чехо-Словаччині першим новітнім героєм став студент Ян Палах, який спалив себе в січні 1969 р. у Празі, на площі імени „Червоної Армії", а за ним пішли й інші самогубства — протести проти окупації Москвою тієї країни. Політичні самогубства, і то найбільше серед молоді, мали місце і в Юґославії, в Угорщині, в Болгарії. Про багато з них не скоро й довідаємось.

Що ж означають такі події в країнах „соціялістичної спільноти"?

Означають те, що міська рада чеської столиці вже перейменувала площу „Червоної Армії" на „площу Яна Палаха". Означають і те, що на теперішньому з'їзді комуністичної партії Італії, яка нараховує понад півтора мільйона членів, присутні гаряче оплескували промовців з ЧССР, Юґославії і Румунії, які виступали проти накидання Москвою своєї волі іншим країнам „соціялістичного бльоку", а представник компартії СССР почув на свою адресу заледве кілька оплесків. У Юґославії вже розпочалася масова підготова населення, від 16 до 65 років, до партизанської оборони країни, на випадок нападу СССР. Румунія стримано, але послідовно провадить політику відходу від „московського центру". Альбанія допустила на свою територію червонокитайських „експертів", а може й ракети . . . А в Україні, серед темної ночі нової валуєвщини, наростають і міцніють власні національні сили.

ЄВГЕН ГЕРСТЕНМАЄР

(Кінець одної політичної кар'єри)

Західня Німеччина. — Голова парляменту Німецької Федеративної Республіки Євген Герстенмаєр був вибраний на це відповідальне становище більшістю послів і 14 років успішно виконував функцію другої особи в державі після президента республіки. Поки був при владі, як голова уряду, Конрад Аденауер, Ґерстенмаєр, з пошани до старшого віком прем'єра, відступав йому друге місце в республіці, але протоколярно уважав, що на першому місці стоїть президент, на другому — голова парляменту, на третьому — прем'єр (федеральний канцлер).

Євген Герстенмаєр призначив засідання парляменту в березні ц. р. в Берліні для вибору нового президента республіки. Цей акт він хотів представити як символ неподільної Німеччини, як право парляменту федеративної республіки говорити іменем усього німецького народу.

Ґерстенмаєр любить урочисті форми засідань парляменту і подбав також про певні вигоди для праці його членів: у Бонні збудовано хмародер, в якому посли до парляменту мають окремі кімнати і державою оплачуваних секретарів. Це дає їм можливість звільнитися від „каторжної роботи" самим відповідати на численні листи громадян - виборців.

Таких вигід члени лондонського парляменту не мають: там молодші посли мусять стояти на засіданнях парляменту, бо старовинна заля не має досить сидячих місць для всіх членів.

Ґерстенмаєр здобув великий вплив на законодавство Західньої Німеччини і має за собою славу учасника спротиву режимові Гітлера: покарані смертю особи, які вчинили замах на „фюрера" 20 липня 1944 р., були його приятелями.

Як доцент університету, Ґерстенмаєр не одержав дозволу на науково - педагогічну працю, бо нацисти поставилися до нього як до непевного. Таким чином, з політичних причин, режим Гітлера перервав університетську кар'єру Ґерстенмаєра. Коли б не було такої перешкоди, то він був би вже дійсним університетським професором і мав би право на пенсію.

Відшкодування за переслідування, втрати й муки, спричинені режимом Гітлера, одержали різні особи німецької та інших національностей після другої світової війни. Закон, що був ухвалений німецьким парляментом, дав право на відшкодування також Ґерстенмаєрові.

Але тут вийшла „заковика", яка наробила в Німеччині великого шуму і раптом урвала його політичну кар'єру. Відшкодування Ґерстенмаєрові за втрачену можливість стати дійсним професором університету відповідні установи вирішили заплатити таке високе, що на це звернули увагу зосібна противники голови парляменту: 280 тисяч марок (70 тисяч долярів). Бучу зчинили преса і особи, що тяжко мучилися в концентраційних таборах, але дістали мале відшкодування.

Хоч закон стоїть на стороні Ґерстенмаєра, громадська думка засудила призначення такої великої суми із державної скарбниці за втрачену можливість стати професором університету. В громадському осуді грало ролю особливо те, що Ґерстенмаєр заможний чоловік і міг би легко обійтися без відшкодування.

На своє виправдання Ґерстенмаєр заявляє, що його відмова від виплати йому відшкодування стала б зброєю в руках його противників, мовляв, він не брав участи в спротиві режимові Гітлера. Але цей арґумент не діє в схвильованому суспільстві, яке не любить, щоб люди „заробляли на політиці", як то було під диктатурою Гітлера.

Зокрема „Ґерстенмаєровою пригодою" були занепокоєні члени його партії Християнських Демократів: адже ж восени 1969 року відбудуться вибори до парляменту, і противники цієї партії схочуть використати цю „історію" проти християнських демократів. І провід партії вирішив пожертвувати Ґерстенмаєром: він мусів зректися головства в парляменті Німецької Федеративної Республіки. На його місце вибрано К. У. Гасселя. Це син повішеного в 1944 році учасника замаху на Гітлера. Новий голова парляменту був в уряді Німецької Республіки як міністер.

Viator

Журнал „Україна" демонструє спіднички „супер-міні"

Без трафаретного наголовку „У світі жовтого диявола", київський журнал „Україна" в ч. 2 з січня помістив декілька фотознимок з Англії, ЗСА, Італії і ін., на яких зображено гарних дівчат у коротких і „супер-коротких" спідничках, з таким підписом: „Як запевняють лондонські будинки мод, пропоновані ними сукні „максі" не прижилися. Молодіжною модою в наступному році залишається „міні", з тією однак поправкою, що стануть... ще коротші, їх теперішню „належну" довжину демонструє (на фото збоку) Клавдія Кардінале. І ще одне застереження: „нова лінія" вимагає нині ще й довгих рукавів, як це бачимо на другому фото". Не відомо, чи це вияв примирення режиму з „комсомолками в „міні", чи зміна курсу на заохочування, чи лише випадкова інформація.

Людмила Коваленко

УКРАЇНСЬКА ЖІНКА В ЖУРНАЛІСТИЦІ

(1)

Слово є найбільшим багатством, що відрізняє людину від тварини: людина не тільки думає і відчуває, але й уміє передавати свої думки іншим.

Важливість слова визнана ще в Святому Письмі, де в апостола Іоана сказано: „Спочатку було Слово, і Слово було до Бога, і Бог був Слово". Тут говориться про найважливіше в житті людства Слово — обіцянку спасіння, обіцянку приходу Ісуса Христа. Коли ми славимо Богородицю, то дякуємо Їй за те, що завдяки Їй „слово стало тілом і явилось людям".

Наш великий пророк і поет Тарас Шевченко, вболіваючи над долею простих, малих людей, своїх братів-українців, знав, чим може допомогти їм. Він сказав: „І на сторожі коло них поставлю СЛОВО"!

Понад двісті молодих і талановитих українських вчених, письменників і мистців караються на тяжких роботах у далеких таборах Мордовії тільки за те, що домагаються права на українське СЛОВО в своїй країні! І недавно Москва вислала 500,-000 війська з танками й літаками на малу Чехо - Словаччину тільки тому, що і там народ захотів вільного і правдивого СЛОВА!

Сила СЛОВА величезна, а особливо писаного, друкованого слова, яке може розходитися поміж десятками й сотнями тисяч, поміж мільйонами людей, передаючи їм вірні і точні новини, нові думки, шляхетні ідеали. І люди, які шукають цих новин, знаходять їх і пишуть про них — називаються журналістами, тобто слугами СЛОВА, слугами правди!

Журналісток серед українського жіноцтва бачимо тільки на початку XX століття. Правда, вже в XIX столітті в 70-их роках українці в Києві, в очолюваній проф. Володимиром Антоновичем Старій Громаді, пробували видавати свою газету, бодай російською мовою. В цій цілі вони потроху набули великих впливів у газеті „Киевский Телеграф", що тоді належала дружині одного з київських професорів, Євдокії Ґоґоцькій. І хоч чоловік Ґоґоцької був вірним слугою російської офіційної політики обрусіння, Ґоґоцька стала першою власницею газети, яка відкрила свої сторінки для насвітлення українських проблем і подій в Україні.

Лише після революції 1905 року змогли українці видавати газети й журнали українською мовою. І ми, жінки, можемо гордитися, що одна з перших газет, „Рідний Край", була редаґована і видавана жінкою — невтомною національною діячкою Ольгою Косач, відомою в пресі й літературі як Олена Пчілка.

Як і її брат, Михайло Драгоманов, Олена Пчілка мала величезну енергію та наполегливість, і її газета була чи не найкрайнішою в ті часи. Тепер її, мабуть, називали б н а ц іо налістичною. Донька Олени Пчілки, славетна Леся Українка, хоч і хвора, хоч і горіла у вогні поетичної творчости, не цуралась журналістики, писала статті на різні теми. Зокрема, чимало писала вона на теми літератури, знайомлячи читачів з такими новими авторами, як Федькович, Кобилянська, Василь Стефаник, Винниченко.

В одній із своїх статтей — у спогаді про Миколу Ковальського, Леся Українка підкреслила вагу гарячого, переконаного слова. Вона пише про те, як Ковальський закликав київську молодь, студентів, працювати для України: „Коли ми зараз, не гаючись, і то завзято, запекло, не візьмемось до роботи, то через 20 років Україна буде трупом!" „Ця фраза, — пише Л. Українка, — лишилась мені в пам'яті й досі, певно через те, що вона зробила велике враження на нашу громаду".

Приятелька Лесі Українки, славетна письменниця Ольга Кобилянська також, крім літературних творів, займалась журналістикою, переважно в питаннях жіночого руху, коли вона була під великим впливом Кобринської. Галицькі так звані феміністки, як та сама Кобринська чи Малицька, також віддавали багато сил на боротьбу в пресі за рівноправність жінки.

Як відомо, реакція 1907-го і дальших років знову припинила розвиток української преси на Великій Україні, а з ним і розвиток журналістики.

Тільки після революції 1917 року, в часи визвольних змагань, розквітла українська преса, і газети українською мовою почали з'являтись по всіх більших містах України. А разом з цим знову приступає і жінка до праці в пресі, в журналістиці, хоч в більшості жіноцтво мусіло тоді кинути свої сили на працю в організації державних установ та їх діяльности. Так, лише вряди-годи обзивалася в пресі Людмила Старицька - Черняхівська, що завзято працювала в Міністерстві Освіти і в Центральній Раді.

Серед жінок більш-менш відданих журналістиці можна назвати дружину Валентина Садовського, що редаґував тоді часопис українських соціял - демократів „Робітнича Газета". Наталя Романович - Ткаченко, яку так несправедливо висміяла Галина Журба у своїх темпераментних споминах, вміщених в першому збірнику „Слова", була тоді членом редакції „Літературно - Наукового Вісника" і давала чимало дописів до нього під різними псевдами і криптонімами.

(Закінчення буде)

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ГОЛОС ЧИТАЧА

СОБОРНІСТЬ — СЬОГОДНІШНІЙ ІМПЕРАТИВ

Коли етнографічну територію будь - якої нації розподілено поміж кількома державами, то це ґрунтовно підрізує її змагання за незалежність, бо в людей, що живуть у відмінних соціяльно - політичних умовах, під різними законами, постають різниці в ментальності, послаблюється відчуття національного моноліту, втрачають притягальність загальнонаціональні ідеали ...

У таких обставинах були Польща, Україна, Вілорусь. Але Польщі пощастило добитися незалежности, і народ, живучи в межах одної держави, швидко позбувся відмінностей, що витворилися в частині підросійській і в тій, що була під Австро-Угорщиною. Значно гірша доля спіткала Україну. Її національна територія була в складі 4-ох держав. Ті частини нації мали між собою зв'язки, але етнографічного характеру. Не було організацій, які охоплювали б усі частини національної території і готували націю до політичного об'єднання в соборній, незалежній державі. Тому події 1917-18 р.р. застали націю непідготованою, і це було основною причиною наших невдач і помилок.

Проголошення соборности українських земель 22 січня 1919 р. було актом великого національного значення, бо то було правно-політичне завершення об'єднання народу і національної території в одній Соборній незалежній державі. Той акт був важливим також з погляду міжнародного права і мав психологічне значення, бо повинен би бути тим цементом, що в'яже націю в єдиний національний організм на базі Соборної Держави українського народу.

На жаль, подія проголошення Соборности таким цементом не стала і, в основному, з нашої вини. Ми спромоглися лише на урочисту деклярацію Соборности, а практично продовжували існувати два уряди, окремі військові формації й окремі політики з сепаратними й розбіжними домаганнями на форумі Ліґи Націй і т. д.

Так було, а як же є тепер, чого навчили нас тодішні помилки?

Очевидно, нічого, бо ми, політична еміґрація, продовжуємо їх: не маємо досі єдиного політичного центру, і кожне угруповання намагається провадити свою „політику" й проголошувати політичні деклярації, підкреслюючи цим нашу політичну невиробленість та безпорадність.

Оця невідрадна ситуація зобов'язує нас використати дату 50-ліття проголошення Соборности українських земель для ґрунтовного обговорення цієї важливої проблеми, а зокрема — стану національно - духової соборности, та до заходів для направи внутрішньонаціональних взаємин і бодай до ко-

(Закінчення на стор. 7-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

Невже остання завіса?

Розповідали мені наші хлопці з Дивізії, що в 1946-му році, коли тодішній екзекутивний директор ЗУАДК, д-р Володимир Галан, відвідав уперше табір полонених у Риміні, він тріпнув собі знамениту промову, звертаючись до воянцтва з словами:

— Пані й Панове!

Хлопці здивовано й засмочено переглянулись, — ніби, де ж є ті пані, до котрих пан доктор так гречно й ґалянтно звертається? . . Може дехто з коханих селепків поміркував собі, що екзекутивний директор ЗУАДК, вкупі з різними передачами й дарунками від земляків з-поза океану, привіз до табору також, на показ, хоч би одну-дві заокеанські землячки.

Відома річ, що в рімінському, як і в кожному таборі полонених, дівчат не було, як то кажуть, ні на лікарство, а коли така іноколи декому й з'являлася, то хіба в неспокійних снах, видіннях і на театральній сцені. А, власне, найбільша трагедія полягала в тому, що й у таборовому театрі всі жіночі й дівочі ролі виконували хлопці, — ті, що своїми „кшталтами", обличчями, голосами найбільше підходили до такої, сказати б, трансформації. . . З часом, кажуть, вони так зжилися з цим своїм лицедійством, що потім і поза сценою, в приватному побуті, говорили: „Я ходила, я бачила, я казала". . .

Маю одного приятеля, колишнього члена театрального ансамблю в Ріміні, який ще й тепер, з почуттям заслуженої гордости, показує фотознімки найважливіших виконуваних ним ролей, як Марусі з „Ой, не ходи, Грицю", Горпини з „Пошилися в дурні" тощо. Звичайно, в нинішніх обставинах він уже не втяв би такої штуки, бо „кшталтами" заокруглився, а до того запустив собі бороду й вуси. Хоч пригадую собі один випадок з театральної практики, коли на сцені несподівано з'явилась амантка з . . . вусами!

Це сталося, очевидячки, в нашому аматорському гуртку при читальні „Просвіти" в С . . . Розігравалась якась любовна мізансцена, що в ній брали активну участь син нашого о. декана, Славко, і місцева садівничка. До речі, той самий Славко був так знаменито захарактеризований під козака, що ніхто з публіки не міг відгадати, хто це є насправді! Аж коли прийшла кінцева сцена прощання, наш козарлюга так замашисто поцілував свою партнерку, що приклястровані вуси відчепились від його обличчя і прилипли дівчині акуратно під самим носом. . .

Тоді вся авдиторія вдарила браво, а хтось із перших рядів скрикнув:

— А щоб тебе сніг спалив! Та ж той козак — це єґомостів Славко!

Згадуючи ці давні, старокрайові чи хоч би рімінські часи, мимоволі питаєш сам себе: чим це пояснити, що в невідрадних умовинах табору полонених, за кільчастими дротами, міг існувати український театр, а немає його сьогодні в такій великій і славній Метрополії, як Ню Йорк?

Ікер

РОЗБУДОВУЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКА ФАРМА ПЕТРА КІРИКА

Джерзі Сити. — З невеликого клаптя землі в 1952 році фарма Петра Кірика в південній частині стейту Ню Джерзі, на якій виплекують курей, розрослась уже до площі в 300 акрів землі в чудовій підліській місцевості Вільямставн. На фармі стоять 12 великих мурованих курників, що нагадують житлові будинки, з 80 000 курей кращих пород, що тижнево з'їдають 65 тонн харчу. В середньому кури кладуть на цій зразковій модерній фармі по 240 яєць річно, обслуговують їх тепер 10 працівників. Петро Кірик, кол. вояк УПА, прибув до ЗСА в 1952 р. з кількома долярами в кишені; допомогла йому стати на ноги фінансова позичка в „Самопомочі" в Ню Йорку та власна ініціятива.

М. Л-а

ОЛЬГА БАСАРАБ

(2)

Це, очевидно, не цілий лист, а фрагмент його. А тепер для порівняння текст фотокопії:

„. . .по обіді ходжу по шпиталях, розшукувати треба наших людий, бо майже всі позаписувані за поляків, роздаю та перечитую з ними часописи та балакаю. Загально усі дуже зрезиґновані та тішуть ся як можуть поговорити по свойому та як хтось прийде до них. Час від часу принесу їм папіроси..."

(Ольга Басараб пише букву „ї" замість „і" після пом'якшених приголосних, наприклад, „обідї", „всї" і т.п.)

Про смерть чоловіка повідомили Ольгу товариші покійного, переславши їй скриньку з закривавленими пов'язками з його ран і з недокінченим листом до неї. Про те, як прийняла і пережила цю вістку Ольга Басараб, можемо скласти собі образ на підставі спогадів Олени Залізняк. Не маючи цих спогадів під рукою, перекажемо їх за Ганною Черінь — за її статтею „Ольга Басараб — символ героїзму", друкованою в журналі „Жіночий Світ" в числі за лютий 1964 року:

„Сучасниця Ольги Басараб, Олена Залізняк, описує, як їй було доручено передати сумну вістку Ользі про смерть її чоловіка. З тяжким серцем пішла Олена Залізняк до затишного помешкання Ольги. Був чудовий соняшний день, і в сонцяшнім промінні так контрастно виглядала Ольга, що сиділа на ліжку і ридала. Олені вже не було чого казати: товариші її чоловіка вже переслали їй скриньку покійного Дмитра із закривавленими пов'язками з його ран і недописаним листом до дружини".

Несподіваний удар долі — хоч який він був важкий — не зломив Ольги. Молода вдова зуміла задержати рівновагу духа. Життя її відтоді було виповнене ще більш інтенсивною працею. В першу чергу опікувалася вона раненими українськими вояками, що лежали по шпиталях Відня й околиці. Опікувалася вона також і полоненими українцями. (Про суспільну працю Ольги Басараб у Відні в часі від 1915 до 1923 року розповідає Олена Залізняк у своїх статтях - спогадах в журналі „Жіночий Світ" в лютневих числах за роки 1951 і 1953).

Тим часом в Росії вибухла революція, і під'яремні народи царської імперії стали на шлях будування власних держав. Почала творитися й українська держава на тих українських землях, що були під пануванням Росії. Західні українці прийняли вістку про творення української держави з великим захопленням. Ольга Басараб, яка ще в 1914 році хотіла в рядах УСС іти „визволяти братів-українців з московських кайдан", але не зробила цього через обмеження австрійською владою леґіону УСС, — посвятила себе державним справам. На запрошення уряду УНР стала вона 1918 року секретаркою у к р аїнського посольства в Фінляндії. До столиці Фінляндії, Гельсінкі, їхала з Відня через Швецію. В Швеції задержалася на короткий час, щоб нав'язати знайомства з допомогою українського маляра Майданюка. На становищі секретарки була кілька місяців.

Коли стало видно, що Центральні Держави програють війну, Ольга вернулася до Відня, щоб допомогти у відбудові української державности і на західніх українських землях, до чого невідмінно мусіло прийти по розвалі Австро - Угорської монархії. З тих мотивів поступила вона на працю в посольстві ЗУНР у Відні. Працювала там від 1919-го по 1922 рік.

У біографічних довідках про Басарабову дуже мало місця приділяється її праці на дипломатичному відтинку.

Крім праці в посольстві, мала Басарабова у Відні цілий ряд інших обов'язків. Багато сил віддавала вона жіночій організації заснованій там зараз по закінченні війни. Організація мала назву Український Жіночий Союз. Це була загальноукраїнська, соборницька організація. Між членами було чимало дружин високопоставлених державних мужів, які проживали тоді у Відні. Ця жіноча організація вела в першу чергу культурно-освітню роботу: влаштовувала доповіді, вела курси українознавства для дітей українських мешканців Відня. Ольгу Басараб часто вибирали до управи Українського Жіночого Союзу. Допомагала вона і в праці нелегальним робітничим організаціям „Родина" і „Єдність", не стояла осторонь від Української Військової Організації (УВО), яка продовжувала боротьбу за самостійну українську державу.

Про відношення Ольги Басараб до УВО трудно сказати щось конкретне. Умовини конспірації затерли сліди, які могли б допровадити до суті справи. В першу чергу в літературі про Ольгу Басараб не з'ясована докладно справа повороту її з Відня до Львова. Говориться, що переїхала вона 1923 року. Це правда. Але того самого року — згідно з твердженням проф. Северина Левицького — Ольга приїжджала до Галичини двічі.

Перший раз приїхала вліті. Приїхала, як думав проф. Левицький, з д о р у ч е ння полк. Євгена Коновальця, щоб полагодити деякі зв'язані з УВО справи. Виконавши доручення і відвідавши при тій нагоді рідних і знайомих, Ольга Басараб вернулася до Відня. Наприкінці того ж 1923 року прибула до Галичини вдруге, тим разом уже на постійне перебування. Замешкала у Львові при вул. Виспянського ч. 34. Її поворот у рідний край на постійне перебування стався на бажання проводу УВО. Проф. Левицький вважав, що Ольга виконувала службу головної зв'язкової між полк. Коновальцем, що перебував тоді закордоном, і полк. Мельником, що був крайовим командантом УВО.

В подібному дусі висловлюється про цю справу Леся Храплива в статті „Ольга Басарабова" — вміщеній у „Жіночому Світі" в числі за лютий 1965 р.:

„Залишається і досі таємницею, яка була роля Ольги у підпільній боротьбі проти Польщі. Є здогади, що приїхала вона з Відня до Львова, як зв'язкова полк. Коновальця на Галичину. Умовини конспірації не дозволили на вияснення цієї справи, а сьогодні вже ні він ні вона про це нам сказати не можуть".

(Далі буде)

Література мистецтво розвага

РІК VI. ЛЮТИЙ 1969 Ч. 1 (70).

Богдан Кравців

ЮРІЙ СТЕФАНИК — БІОГРАФ „ПОЕТА ТВЕРДОЇ ДУШІ"

Про Юрія Васильовича Стефаника я дізнався вперше весною 1928 року, в час мого головування в Союзі Української Націоналістичної Молоді й у львівській Студентській Громаді. Одного вечора в каварні Народної Гостинниці мене представили легендарному в той час для молоді авторові „Дороги" і „Кленових листків" Василеві Стефаникові. Зразу ж після привітання, не стримуючи твердих слів і свого болю, мало що не з прокльонами, почав мені В. Стефаник докоряти: — „Ви мені синів забрали! Забрали мені синів..." Уже засівши поруч за столом, провадив далі примирливо, як дід Максим із його ж „Синів": „Молоді ви, дурні! Але я люблю вас, бо у вас ще бодай трохи крови!" При іншій зустрічі, в цій же Нар. Гостинниці Стефаник дорікав мені, як авторові виданої 1929 року збірки „Дорога", що я вкрав йому назву книжки, але ж потім, прочитавши мою збірку пластових мандрівних віршів, заявляв, що я мав право назвати так мою книжку.

Тільки згодом, уже після першої зустрічі з Василем Стефаником, я дізнався, що синами, яких забрали йому націоналісти, були Кирило і наймолодший Юрко. Арештовані 20 вересня 1927 року за приналежність до націоналістичного гурта (тепер радянські біографи Стефаника пишуть, що метою цієї „таємної організації" було „воз'єднати неподільну частину держави — Східню Малопольщу — до Радянського Союзу") обидва вони просиділи в тюрмі до травня 1928 року, коли відбувся їх судовий процес і коли їх звільнено за недостачею доказів. В час, коли Юрій Васильович був студентом у львівському університеті, я відсиджував з черги свій трирічний вирок у польських в'язницях й особисто познайомився з ним, вже після мого виходу з тюрми в 1933-му році, перед його виїздом до Канади в травні 1936 року. Знайомість наша була коротка, ближче я товаришував із найстаршим із синів Василя Стефаника Семеном. Познайомитися з середущим Кирилом мені не довелося. Не зустрічався я з Юрієм Васильовичем і під час війни, коли він перебував у Кракові й у Львові, редагуючи видавані Українським Видавництвом твори свого батька. Було відомо мені тільки, що редактор цього видання й автор вдумливої й багатої на фактаж спроби біографії Василя Стефаника в цьому виданні Юрій Гаморак — це Юрій Стефаник, рідний син письменника.

Було у Василя Стефаника, як вже згадано, трьох синів: Семен, названий так, здається, на честь діда Семена, Кирило, що унаслідував ім'я батька матері Ольги, і Юрій, що його мабуть так назвали для підкреслення дружніх взаємин із Софією й Вацлавом Морачевськими, у яких був теж син Юрій, що його Василь Стефаник любив, як рідного. У зв'язку з цим варто підкреслити, що в радянських біографіях Василя Стефаника, виданих до 1967 року, ім'я наймолодшого улюбленого сина Стефаникового Юрія не зустрічалося — так, ніби у Василя Стефаника було тільки двох синів: Семен і Кирило. Не згадувався тим більше і Юрій Гаморак, автор біографії Василя Стефаника, надрукованої 1943 р. у львівському виданні творів Стефаника і передрукованої згодом 1948 року у регенсбурзькому виданні, в якій насвітлено правдиво постать письменника і зокрема з'ясовано правильно і поправжньому його взаємини з літературними колами в УРСР. Не згадані обидва ці видання зокрема у складеному О. П. Кущем і виданому 1961 року у Києві бібліографічному покажчику „Василь Стефаник". В реєстрі імен до цього покажчика ім'я Юрія Стефаника відсутнє.

Почали згадувати Юрія Стефаника щойно мин. року, але, мабуть, тільки випадково чи й винятково, і то про його юнацькі роки, без подання, де він і що з ним. У виданій 1938 року в-вом „Карпати" в Ужгороді книжці Василя Костащука, колишнього приятеля Василя Стефаника, „Володар дум селянських" згадується про арешт синів Стефаника в 1927 році, але ж без зазначення, котрі сини були заарештовані. Тільки далі, Василь Костащук, до речі автор добрих статтей і спогадів про Василя Стефаника, друкованих 1937 року у львівському „Вістнику" Д. Донцова та „Новому часі", присвячує Юрієві Васильовичові сторінку тексту, що її варто зацитувати в цілості для підкреслення того,

Юрій Стефаник

чим був Юрій для батька:

„Під кінець життьового шляху — пише В. Костащук — Стефаникові довелося пережити ще одне горе. Його син Юрко, не маючи надії одержати працю в Польщі, вирішив поїхати до Канади, щоб допомогти батькові в його скруті.

„В листі до Миколи Шухевича Стефаник повідомив:: „Мій Юрко за який місяць виїде до Канади, і тоді я буду годен поплатити мої довги..."

„Виїзд до Канади був призначений на 5 травня 1936 року. Перед від'їздом у домі Стефаника відбувся прощальний вечір. Була найближча рідня, а з чужих — „Іван з поля".

„Стефаник був пригнічений. Його промова до гостей була навіяна великим сумом:

— „До чого ми дійшли, що я свого сина, мені дорогого, мушу висилати в світ!

„Щоб не бачити прощання сина з рідною хатою, Стефаник з Кирилом поїхали раніше поїздом до Львова. Тут у сина Семена і брата Лукина чекав на Юрка, щоб побути з ним ще два дні у Львові.

„Батько і син добре усвідомлювали, що більше не побачаться.

„Сили Стефаника вичерпуються, він ледве говорить. Семен і Лукин ідуть з ним до лікаря. Лікар після короткого огляду розводить руками і радить негайно відвезти хворого додому, бо кожної хвилини загрожує йому катастрофа.

— „Я сам не знаю, чим він ще живе, — сказав до Лукина лікар.

„Стефаник, помітивши занадто велику опіку коло себе, питає Лукина:

— „Чого ви всі хочете від мене?

— „Лікар казав, що ви поважно хворі й повинні їхати до Русова.

— „Бреше! — гнівно відповів Стефаник. — Не бійтеся, я тепер ще не вмру.

„Та до Русова треба було повертатися, не ждучи від'їзду Юрка в далеку дорогу.

„Додому прибув ніби врівноважений, оповідав, з ким бачився у Львові, але про Юрка не згадував".

В описі агонії письменника сказано ще у Василя Костащука, що „згадував (Василь Стефаник) свого сина Юрка й потрісканими від гарячки губами шептав: „Синку, мій! Синку!, то збирався в далеку дорогу, просив принести його убрання: — Я йду до своєї хати, це не моя..."

У зв'язку з цим треба пригадати й спогади Стефаникового лікаря, д-ра Івана Подюка, друковані вже тут на еміграції:

„На початку грудня 1936 року Стефаник другий раз простудився, і в нього швидко розвинулося обосторонне запалення легенів. Великі Стефаникові коні привезли мене знов до Русова.

— „Добре, що ти, хлопче приїхав! А то мало-мало не здох! Рятуй, як ще можеш. Мабуть скоро Юрко вернеться...

„Хвилину мовчав, а далі спокійно вже показав рукою, щоб я приступив ближче до нього... Всі вже бачили, що це не Стефаник говорить до мене, а його тінь тільки. Не дні його, а години були пораховані.

— „Я умру — то аби ніхто не брехав надімною. Я хочу, щоб з вас молодих боїх приятелів, хтось кинув грудку землі, як винесуть з хати. Юркові скажи, що я на нього ждав..."

Юрко не приїхав — не міг приїхати, не був на батькових похоронах у Русові. Але ж не забув батькового заповіту, як дорогий скарб зберігає батькову спадщину, тверде й велике слово Василя Стефаника, оберігаючи його не від забуття, бо воно вічне-незнищиме, але від усієї тої злободенної піни, „порікування дрібних камінців", що ними хочуть „прибрати" Стефаникову творчість соцреалістичні специ від літератури.

Першим пам'ятником — чесним, як казав Куліш — що його поставив Юрій Стефаник-Гаморак на батькову могилу було здійснене його ж заходами, за його редакцією і з його ж цінними своїм безпосереднім автентизмом сторінками і примітками видання Стефаникових творів — у Львові-Кракові 1943 року і згодом в Регенсбургу 1948 року. Те, що дав Юрій Стефаник в цьому виданні, залишиться основою стефаникознавства: правда про його слово, про його творчість, про його життя. І саме цього не можуть забути й дарувати Юрієві Стефаникові радянські цензори й комісари від літератури.

Зразком одного з розділів майбутньої монографії про Василя Стефаника може бути літературний есей про „Камінний хрест", що його надрукував Юрій Стефаник під псевдонімом Юрій Клиновий. Безпосередність й автентичність свідчень, пов'язані в цьому есеї з широким тлом історії українського села й української еміграції першої четвертини 20-го віку.

Ще треба сказати, що Юрій Стефаник-Гаморак-Клиновий, не обмежується, як літературознавець, до вивчення й дослідження біографії і творчости Василя Стефаника. Паралельно й одночасно його полонює і творчість сучасників Стефаника і його послідовників у новій українській літературі: Леся Мартовича, Григорія Косинки, Миколи Понеділка з його „Говорить лише поле".

Протеж першочерговим завданням у літературоінавчій діяльності Юрія Стефаника була й залишається біографія і творчість Василя Стефаника. Не тільки тому що вона батькова. Цього вимагає і загально-українська вага Стефаникової творчости, зумовлена актуальною ситуацією в Україні, де життя і твори цього письменника, як і інших українських клясиків, перебувають під безупинним тиском намагань представити його постать і творчість в односторонньому, тенденційному насвітленні, як „великого друга" радянського режиму з перших уже років його існування.

Цілі книжки вже можна писати про ці намагання. Щоб не забирати часу й уваги читачам, варто пригадати хочби такі приклади, крім згаданого вище промовчування всього того, що пишеться українськими літературознавцями поза Україною про Василя Стефа-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Василь Стефаник (вгорі) з Михайлом Коцюбинським

Вадим Лесич

15-ТА РІЧНА ВИСТАВКА ОМУА

Відкрита 15-го грудня 1968 року Річна Виставка ОМУА в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку мала дуже вирівняний характер. Майже не було тут праць припадкових і тим більш аматорських чи початківських. Загальний рівень був релятивно високий, хоч і не було творів особливо небуденних, чи таких, що яскраво виростали б понад рівень виставки.

В тому пляні і велике олійне полотно почесного члена ОМУА Миколи Гщищенка з Франції („Острів Ельба"), яке вирізнялося помітно своєю елеґантною манерою і досконалою кольористичною гармонією, не являлося центральною особливістю виставки. Подібно й давня його, ще з 1919 р. з Константинополя, стонована в кольорі акварела „Носії", хоч обидві картини репрезентують справді високий, але не винятковий і не виключний мистецький рівень.

Тим більше, хоч мають власні мистецькі якості, не виходили понад загальний рівень виставки і твори інших сеніорів пензля, як от темпери Михайла Осінчука, олії Дам'яна Горняткевича, чи теж картини Ірини Шухевич або Василя Панчака. Щоправда твори проф. М. Осінчука („Князь Осьмомисл" і „Кн. Ольга") є продовженням його строго візантійських традицій у тепло стонованій малярській подачі, а олійні праці проф. Горняткевича, які далеко і безповоротно, мабуть, відійшли від його, раннього романтизму — у майже педантерійну рисункову уточненість та у сировинно-кольорову реалістичність мальованого пейзажу, то все таки його рисунок олівцем „Портрет" має приємну свіжість, а „Квіти" (олія) вражають, не зважаючи на неуточненість у зарисовці вази чи флякону, врівноваженою вальоровою грою. Обидві олії („Портрет" та „Ірка") Ірини Шухевич — безпретензійні, як звичайно у неї — лагідно свіжі, у стонованому кольориті. Твори Василя Панчака витримані в різнобрвних мазках м'якого кольориту, іноді із своєрідною казковістю реального (напр. „Хатка в горах"), випрацьовані, головно в пейзажах, манерою поздовжніх або хвилястих барвних смуг. Цікаво й свіжо потрактована його безпретензійна портретна студія.

Із старших малярів були репрезентовані на виставці — Микола Чулаєвський і Олена Кононенко. Пейзажі Чулаєвського — теплі і ліричні, особливо приємно сприймається його „Осінь", це банальна вже тема набирає власного виразу м'яко збудованою червінню й бронзою осени у домінантно сиво-синій кольорит картини. Одна з олійних картин — „Вечір" Олени Кононенко — ніжна й романтична, у злегка рожевавому кольориті переходів у темну бронзу і сталеву синяву річки (приймаємо, що це справді студія з природи), друга картина, не зважаючи на деякі стилістично начебто примітивістичні елементи, не має ані якостей першої, ані своїх власних.

Репрезентований був на виставці теж Северин Борачок мозаїкою з кольрових камінців („Жнива"), яка вносить дещо свіжого й нового своєю шорсткою фактурою і матовістю барв до кольористики виставки (особливо, як оглядана з віддалі). Вірною собі залишається Софія Зарицька у досконалих композицією та врівноваженим кольоритом трьох монотипах („Хвора доня", „В задумі" і „Родинна (?) меляхолія").

Лагідні кольоритом і чітко викреслені були три акварелі („Троянди", „Осінь" і „Дерева") Ольги Дядинюк, які вражають приємною та світлою жіночістю. Така ж лагідність і гладка прецизність прикметна оліям Миколи Анастазієвського — у добре стонованих „Перших світлах у місті" та у не менш гладко випрацюваній у брунатному й зеленкавих тонах картині з метафізичним до деякої міри підтекстом „Все з Рутою". Добре представлений Петро Меґик у майстерній фактурою темпері „Перчиця", де модель цього натюрморту вкомпонована на світлоперлистому тлі, ламаному стримано-живим, елеґантно орнаментованим фалдом килима. Також його мала, безпретензійна олія „Фабрика" виявляє прецизну техніку та відчуття кольориту й вальорової гри світел на воді.

Широким і згущеним вахлярем барв ударяла сильна олія Михайла Мороза „Кольорадо", в якій каскадами переламлюються кольори гірського масиву й озера, а напруга і внутрішня динаміка проглядає з червоних скель, зелених морських бурунів та із зарядженого неспокійною вібрацією далекого горизонту олії „Вар Гарбор". Крім цих картин ще були виставлені Морозові — стонований у кольориті, вдалий портрет сина „Ігор" та олія (менш характеристична) „Церква в Гантері".

Школу м'якого імпресіонізму в начеб стенографічно скорочених і легких мазках видно з трьох невеликих олійних пейзажів (досить банальних, хоч і приємних) Людмили Морозової.

Інакше був представлений на виставці Святослав Гординський, дві олії якого у майже однаковому, домінантно сиво-блакитнавому, оживлюваному стонованим фіолетом та цеглястою барвою, кольориті та висловлені почасти у кубістичній манері. Але напр., виразні кубістичні елементи у фігурі та тлі портрету „Оленка", вже у змалюванні обличчя губляться і переходять у досить чітко викреслений реалізм. Друга олія („Перуджа"), що має і в настрої і в зображенні Сезаннівський характер, із уточненою кубами бриластістю та з розміреними кадансами дахів і будинків, мимо ритму повторених форм, створює враження предметної і простірної статичности.

Відомий ілюстратор і маляр історичної тематики Петро Андрусів виставляв барвисту олію, дещо стилізовану в композиції — „Христос на морі", кольористично багату, але із стриманою динамікою руху, декоративною відблисками барв — олію „Сурмачі", далі — живу, хоч обмежену стісненою і маловітряною площею невеликого образу „Сутичку" та добру кольоритом і виразністю історичну композицію „Козацькі чайки". У цій олії, як і в „Сурмачах", момент ілюстрованости відограє теж не останню ролю. У темному, небувалому для нього кольориті, показався на виставці Олександер Климко із двома великими оліями „Фляменко" і „Мертва природа", де фламандська статичність одного образу протиставлена темпераментній динаміці еспанського „Фляменко" на другій картині. Обидва образи нав'язують своєю манерою до старих майстрів минулого віку і віддають бажаний мистцем настрій. Проте, хоч одна з них (натюрморт) має пасивність у своїй верхній лівій площі, а один-два деталі (ліве рамено танцюристки та пропорція однієї задньоплянованої голови) у „Фляменко" рисунково не уточнені, все ж таки обидві олії викликають приємне враження.

Олії Артема Кирилюка „Весна" і „Осінь" — у темному кольориті з прояснениями, безпосередні й добре скомпоновані. Його „Квітучі дерева" у пастелево стонованому кольориті, ожилені рожево-малиновим суцвіттям дерева, і хоч нагадують подібної теми більший образ Степана Рожка, виставлений колись давніше в Ню Йорку, мають завершено згущений кольористичний клімат та потрактовані чітко по-малярськи.

Цікаво репрезентувалися рисункові мініятури скульптора Ярослава Паладія „Українська абетка", перо-туш, речі дуже ретельно випрацювані, реалістичної манери, може деякі — почасти перевантажені орнаментикою, але не менш мистецьки, а й ужитково (книжки, ноти, школа і т. п.) вартісні. Випрацьованою фактурою, прецизним рисунком і майже протилежно різними кольоритами та точністю мазка визначалися два пейзажі Діонізія Шолдри, позначені своєрідним драматизмом і меляхолією. Також малярськи не шаблоновою (хоча тема—шаблонова) картиною були його „Соняшники", сильні у кольорі та у виразі. Двома оліями і одною приємно кольоритною пастелею „Навесні" була репрезентована Наталя Стефанів. Її олія „Мертва природа" типово жіноча своєю м'якістю та світлістю барв у лагідно рожевій домінанті.

Добре був представлений на виставці Любомир Кузьма. Його світлоголуба енкавстика „Сині ягоди" та передусім друга — „Перед сходом сонця", темного кольориту, майже чорна в основі, дискретно проламувана веселковими, тонкими смугами фіолетно-оранжево-малинових відтінів цих гарячих барв, промовляють до глядача магією поезії. Також чітко виразисті були його виставлені портрети, які, хоч і різні кольоритом, головно тла, та навіть стилістичною поставою і манерою виконання, проте слідна в них рука одного майстра. Також сповнені поезії гармонійні в кольориті олійні пастелі „Зелена вода" і темної тонації „Ніч" Галини Мирошниченко, а її полімер „Стеблини трави" виявляє також м. ін. виразистість рисунку.

Побудована на гармонії контрастів переламаного лінням — темного тла, зелена „Капуста" Якова Гніздовського являє собою, як і майже натуралістичною, своєю фотографічною прецизністю, досконалу олію, де т. зв. непоетична реальність предмету щоденного вжитку стає власне малярською поезією, вловленою мистцем у її повсякденній суті. Також виставлений дереворит Гніздовського „Орлиця", орнаментально замкнений фігурою, графічно прецизний та виразистий.

Тонкою кольоритністю і прикметною вже, для нього вертикальною лінеарністю відзначалась невелика олія Любослава Гуцалюка „Веранда", що легкістю мазка і кольористичних зіставлень дає вислів його расово малярській манері. Цікавим і досить незвичним був його великий „Портрет" у ясному, жовтаво-біло-сірому, перетиканому рожевавими смугами, кольориті, дискретно перетинаному вертикальністю рівнобіжних ліній, за якими майоріє, наче крізь туман, панорама великого міста. Голова портретованого, як здається мені, поета, — виступає лиш найхарактеристичнішими зарисами на тлі цієї панорами і вертикалів. Увесь образ робить враження своєрідного міражу. Нагадує також дещо своєю манерою „Жінку І" і „Жінку ІІ" Де Кунінґа (без його потворностей), хоч зовсім інший лагіднішою експресією вислову і стишеними кольористичними зіставленнями.

Приємні у барвах були чотири пейзажі Богдана Василишина, хоч і виконані у зближеному один до одного кольористичному пляні. Характеристичний для них переважно м'який перехід барв — від гарячих до холодних, що творить справді приємну для ока, гармонійну гаму, оживлювану гарячобронзовими або й червоними мазками (напр., зображення дерев і т. п.) у відповідних, холодніших площах полотна. Особливо привертала увагу многобарвна і світла олія „Під соняшним промінням" живо переданими рефлексами соняшних відблисків на воді, та сповнені настроєвої, ідилічної погідности полотна „З верховини" та „У синю далечінь".

Чотири олії „мозаїкової" манери Божемського привертали увагу своєю чіткою експресією і чистим кольоритом („Яструб"), як рівнож багатством барвних тонацій з рожево-малиновою та золотистою домінантами („Квіти та овочі") і в загальному своєю особливою де-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Яр СЛАВУТИЧ

З КНИГИ „МУДРОЩІ МАНДРІВКИ"

∴

На Борнео, Яві чи Суматрі,
Привітавши зорі вдалині,
Я вмирав при канібальській ватрі,
На святому смажений вогні.

Темношкірий, пристрасний мисливий,
Віднайшовши срібло в гаманці,
Танцював, побожливо-щасливий,
Череп мій тримаючи в руці.

Кров по краплі крапала на землю,
Вітер твори розвівав у рань.
Я кричав: „Найгіршу смерть приємлю,
Не знесу над віршами знущань!"

І в такому соромі й неславі
Я піднявсь на помсту, наче грім;
І прокинувсь — на Сумирній Яві
У готелі, вбогім і старім.

На острові Яві, 15 жовтня 1968.

∴

Облетівши довкола світу,
Зупиняйся, немов король.
Досягаючи знань зеніту,
На признання собі дозволь:

Де б не жив ти і як не діяв,
По яких не блукав містах,
Твоя святість — твій рідний Київ,
Хоч ти сам — перелетний птах.

Тільки він — споконвічна совість
Дум і прагнень твого життя,
Всемогутня прадавність-новість
Відчуття, бороття й буття.

І коли, ностальгічні муки
Кладучи на кличі згори,
Ти натруджені схрестиш руки —
З ним у серці й помри!

Віблос у Ливані, 1968
(найдавніше місто у світі).

15-ТА РІЧНА ВИСТАВКА ОМУА

(Закінчення зі стор. 3-ої)

коративністю та своєрідною майстерною технікою. У протилежності до декоративного спрямування Божемського, олії Богдана Певного „Балляда про стіл" та „Маки" позбавлені доцільно декораційних елементів, особливо „Балляда про стіл" із своєю суворою пластичністю. Обидві олії навівають враження викінченої повноти, що доходить до нас шляхом активного аскетизму форм і кольорів у мистця. Богдан Певний, здається мені, знайшов уже свій мистецький шлях і сьогоднішня його творчість свідчить про дуже надійну серйозність його малярства. Так само Володимир Бачинський висловлюється уже в устійненій для нього, як досі, манері, на взір старих майстрів, трактуючи свої праці строго по-малярськи (олії „Західне побережжя" і дещо сюрреалістичного типу „Стрічкою на просвітанок") і не шукаючи дешевих ефектів.

Елеґантно кольористичні, у стонованій бронзі та з білими, злегка зарожевленими, соковитими вальорованими плямами, зображені „Квіти" Богдана Савчука, які також м. ін. визначаються гармонійною композицією. Інші праці цього мистця („Зимою", „Воєнне лихоліття" і передусім „Композиція") виконані у питомій вже йому монохроматичній багатонюансовій ґамі майже безпредметних зображень. В усіх його працях помітний дальший зріст та поширення малярських засобів.

Розмахом і також своїм кольоритом (живим, в дечому Морозівським) звертали увагу два олійні полотна Ярослава Вижницького „Гірський краєвид" та „Вид з Фенції". Вони характеристичні вільним, широким й швидким мазком. Далі привертали увагу — елеґантна акварела Зиновія Онишкевича „Чарльзова пристань", олія Богдана Титли „Водоспад", в якій у порівнянні до попередніх його оліїв поступово лагіднішає, стаючи більш стонованим, його кольорит, та врешті — кольоровий дереворит Бориса Пачовського „Спокій". На жаль, дещо убого і наче б не зовсім доороблено представлявся „Краєвид" (олія) Василя Дорошенка, якого знаємо з інших, малярських й технічно кращих праць.

Інтересно презентувалися олійні праці Галини Новаківської і Марії Стиранки. Олія Новаківської „В парку" скомпонована у зіставленнях кольористично стишених площин, переламуваних живішими лініями й плямами, інші ж її праці, як „Портрет" з дещо розгубленим і замазаним рисунком рамен, але з добре схопленим виразом обличчя, та цікаві помислом „Дві модельки" із надто, може, пасивною, дещо заблідо зарисованою, однією половиною картини, визначаються стонованим, гармонійним кольоритом. „Квіти" на зеленому тлі — Марії Стиранки вражали небанальною кольоритністю, а її акварела „Мертва природа" зіграними барвами. Її два натюрморти — свіжі, стоновані, чітко скомпоновані. Також „Краєвид" (олія) Марії Шероцької (чи не був він уже десь виставлений?) — врівноважений і стонований у кольорах, хоч не позбавлений деякої сировинности.

Лагідні елементи наче б „психіделічного" малярства — своєю хвилястістю й кольоритом узорів, а навіть своєрідна, притишена декоративність типу колишньої віденської „сецесії" — настросво проглядали з „Квітчастих думок", дівочоніжної олії Олени Богачевської. Графіка Тетяни Бульби (останньо заміжньої — Витвицької) найцікавіша в її „Присмерку" (суха голка), обержно прецизному, як на молоду адептку мистецтва, що виявляє добрий і певний себе рисунок та передає у зарисованих лініях його відчутний настрій. Може дещо менш уточненим був її офорт „Осінні дерева", але офсетова літографія „Рефлекси на воді" вказує на деяку сміливість до експерименту у графічній техніці.

Окремо належить дещо сказати про потрактовані модерно та виконані з розмахом малярські праці Максима Німця. Усі його праці висловлені у згоді з сучасними течіями, приємні в кольориті, іноді в них („Залив у Джамейці" із дещо пасивною синявою у бічній площі) лагідний фіолет переходить у гармонійному переливі у глибоку синяву морського заливу, знов же часом переливаються кольористичною грою (полеміри — „Багно" і „Фльора") відтіні бронзи, фіолету й темної зелені.

Кубістичною (навіть дещо конструктивістичною) лінеарністю визначались три олії ясного кольориту Ірини Федишин. Треба сподіватися, що вона, при дальшій праці над собою, розвинеться у добру кольористку, що вже слідно у виставлених її працях.

Дуже цікаво стилізовані, живі у барвах (часом дещо сировинних) були три праці Юліяна Колесара, які поєднують кубістичні елементи з примітивом народного мистецтва та виявляють підкреслену експресію у своєрідній „карусельності" барвистих народних базарів. Їхній корінь м. ін. — у юґославській школі хорватського села Глебіни (мистець походить з Юґославії) та, головним чином, у тамошній манері народного малярства на склі, як рівнож — у модерному експресіоністичному гротеску. Це найвиразніше видно у його, мабуть, найцікавішій із виставлених праць, не перестилізованій до меж орнаментики, олії „Відвідини".

Скульптура була представлена на виставці двома творами Леоніда Молодожанина з Канади та трьома працями Валентина Сім'янцева. Звертали на себе увагу — лагідними опливними формами, природньою стрункістю та виразом обличчя — невеличка бронза Молодожанина „Дівчина" та розмашне гіпсове погруддя „Генерал штабу Дяченко" з фантазійним шликом, роботи Валентина Сім'янцева. Інші їхні скульптури, зберігаючи професійний рівень, не вражали помітнішими вартостями чи особливостями.

Виставка в цілому викликала корисне враження, мистецьки врівноважена, з перевагою традиціоналізму, одначе на доброму загальному рівні, хоч і майже зовсім (поза кількома винятками) не були заступлені на ній найновіші течії образотворчого мистецтва, яке у нас також вже має своїх представників, особливо серед наймолодшого мистецького покоління.

В. Ч-о

ЮРІЙ СТЕФАНИК — БІОГРАФ...

(Закінчення із стор. 3-ої)

ника, в тому ж і писань Стефаникового сина Юрія. Друкуються, правда, в київських виданнях творів Стефаника вже всі його твори, не виключаючи „Синів" і „Марії". Але ж такі важливі речі, як наприклад, присвяту новелі „Роса" Товариству „Просвіта", присвяту новелі „Межа" Миколі Хвильовому чи „Морітурі" Володимирові Дорошенкові, консеквентно викреслюється і навіть не згадується в примітках. З великими рестрикціями і пропусками друкуються або й тільки цитуються листи Василя Стефаника. Так, наприклад, сливе чи не в усіх радянських виданнях про Василя Стефаника і навіть в акад. „Іст. укр. літ." 1957 р. цитується відомий його лист радянським письменникам з 1927 року. В найновішій такій публікації „Літературно-меморіяльний Музей В. С. Стефаника", Київ, 1968, авторів-упорядників цього путівника — в тому й письменникового сина Кирила, який є тепер директором названого музею в Русові, — примушено друкувати наступну версію цього Стефаникового листа:

„Всім організаціям і товаришам з Радянської України... кажу, що стою на вуглі своєї хати і простягаю до вас руки... Поздоровте від мене всі дужі таланти у вас... Стою ж на вуглі і з любов'ю чекаю на вас. і ноги мені не болять. Тяжко вас розсаджувати коло великого дубового стола у моїй хаті. Ех, якби я міг мрію перевести в порядок, вітав би вас усіх, як бідні люди вітають сонце..."

Насправді ж інкримінований лист Стефаника звучав багато повніше й виразніше і звучить сьогодні як важке обвинувачення на адресу радянського режиму:

„„Плугові", Григорієві Косинці, Іванові Лизанівському кажу, що стою на вуглі своєї хати і простягаю до вас руки. Поздоровте від мене всі дужі таланти у вас і привітайте Олену Пчілку та тіні Лесі Українки і Михайла Коцюбинського. Ви молоді передайте мій найнижчий поклін Михайлові Грушевському, Сергієві Єфремову і Аґанфангелу Кримському..."

Коментувати несамовиту фальсифікацію цього листа зайво. Вистачить ствердити, що „Плуг" і його провід розгромлено, що загинули Григорій Косинка й Іван Лизанівський, що помер у тюрмі Сергій Єфремов, що були знищені без сумніву й Михайло Грушевський і Агатангел Кримський, що помирала в злиднях і забутті за радянського режиму в жовтні 1930 року Олена Пчілка — мати Лесі Українки.

Ще для зілюстрування радянських літературознавців методів треба пригадати справу автобіографії Василя Стефаника. Написана ним для радянського видання творів 1926 року й переслана І. Лизанівському, ця автобіографія виявилася невистачальною і в 1956 році сфабриковано нову, подиктовану нібито Василем Стефаником 1929 і 1931 року троюрідному братові Іванові Матвійовичу Степаникові русівському вчителеві. Для однієї тільки мети, щоб показати Василя Стефаника ще „більшим другом" російського народу й атеїстом вставлено в нову фіктивну, мабуть, автобіографію речення про те, що він з товаришами читав у гімназії „соціялістичну літературу, українську і польську з Женеви, Герцена, Чернишевського", що особливо цікавився атеїстичними висловлюваннями різних осіб тощо.

Приведені приклади показують, як багато сьогодні треба зробити для відчищення Стефаникової біографії з цього роду „матеріялів" і „причинків", для встановлення правдивого й вірного образу Василя Стефаника — „поета твердої душі", як його назвав добре Д. Донцов, „володаря дум селянських", як його називає тепер Василь Костащук. Дещо для на еміґрації зроблено: згадати б тільки писання д-ра Луки Луцева, чи спогади д-ра І. Подюка, Мих. Бажанського, видану востаннє Томою Кобзеєм в Канаді книжку матеріялів про Стефаника. Але ж головне ще перед нами: треба дати велику й добру монографію про Василя Стефаника. Покликаний виконати це завдання тільки єдиний — Юрій Васильович — той, що унаслідував батькову любов до землі і слова і прізвище матері Гаморак. Цього чекаємо і ми тут і сподіваються на здійснення цього великого почину наші земляки в Україні, для яких Василь Стефаник завжди, не зважаючи на все живий, великий і могутній, як його герої селяни — Іван Дідух з „Камінного хреста", чи старий Максим і Стефаникових „Синів".

Микола ЩЕРБАК

НЕ ВСЕ ВІДІЙШЛО

Забився далеко і звів собі дім,
Вселилося щастя у тихій оселі
І радість обнови у світі новім, —
Чому ж бо на серці думки невеселі?!.

Не все відійшло... Жалібниця-жура
Минулі скорботи снує, наче тіні.
І горе прадавнє, і туга стара,
Немов обступили в німім голосінні.

1 січня 1969

Інж. К. Церкевич

ПРОФ. НАДІЯ ІЩУК

(З нагоди 80-ліття)

Мин. року проф. Надії Я. Іщук скінчилося 80 років і з цього приводу бувші її учні рівенської гімназії улаштували в Ню Йорку, дня 2 листопада привітальний вечір, на якім була присутня і сама Ювілятка. На цім вечорі відзначено також 45-ліття з дня заснування української гімназії в Рівному та згадано її заслуги. З цієї нагоди я, як абсольвент цієї гімназії і колишній учень проф. Н. Я. Іщук, дозволяю собі накреслити її педагогічну діяльність, подаючи при тім важливіші біографічні дані, маючи на увазі її вклад в розвиток української педагогіки та шкільництва.

Надія Іщук

Проф. Надія Яківна Іщук народилася 8 січня 1888 р. в Києві. Походить з дому Шульгинів. Її батько Яків М. Шульгин був автором декількох історичних праць, був діяльним членом „Старої Громади" та співтворцем видавничого Товариства „Вік" у Києві; мати, Любов Миколаєвна з дому Устимович, була теж активною українською громадянкою. Проф. Надія Яківна Іщук, закінчивши середню освіту в Києві, студіювала математику на Бестужівських курсах в Петербурзі, після закінчення яких здала ще кінцевий іспит при мужеському університеті (перший рік, коли жінки отримали на це право). Після закінчення освіти відразу почала свою педагогічну працю, викладаючи коротко в комерційній школі в Петербурзі та вже в 1913 р. переїздить до Києва, де викладає математику в гімназії, директором якої був Петро І. Холодний, а два роки пізніше викладає в київськім університеті, як асистентка проф. Ґраве.

В 1916 р. брала активну участь в Першім Українськім Педагогічнім З'їзді, скликанім за ініціятивою А. Лащенка і П. Холодного, та була співорганізатором Товариства Шкільної Освіти, заснованого на цім З'їзді. Це Товариство Шкільної Освіти створило окремі комісії різних предметів, а в тім і Математичну Комісію. Проф. Іщук робила головні записи-конспекти з зборів цієї Комісії та брала активну участь у творенні української математичної термінології, програм та фразеології, що було головним завданням Комісії, що і було видане друком в трьох брошурах. Головний курс по методиці математики на зборах Комісії відчитав відомий методолог-математик К. Щербина.

Одначе головною заслугою проф. Н. Я. Іщук є те, що вона написала перший підручник математики українською мовою на Вел. Україні, який вийшов під прізвищем Надії Шульгиної-Іщук п. з. „Задачник до систематичного курсу аритметики" для 1-ої кл. гімназії (який згодом вийшов і другим накладом) та під тим же заголовком другу частину для 2-ої кл. гімназії. В Галичині до того часу вже був виданий математичний укр. мовою для старших кляс І. Верхраським, для молодших кляс не було. Так, що цей підручник Надії Шульгиної-Іщук був широко застосовуваний в 20-их роках у Великій Україні, в Галичині та на Волині. Автор цих рядків вчився математики з цього підручника в роках 1923-24. Цей підручник був виданий тим же Товариством Шкільної Освіти в 1917 р. Внедовзі появилося ще два підручники, видані цим же Товариством п. з. „Теоретичний підручник аритметики" який уложив В. Шарко, та „Задачник початкової школи" який написав К. Басараб (обидва автори були теж членами цієї Математичної Комісії).

Проф. Н. Іщук брала також активну участь у Другому Всеукраїнському Педагогічному З'їзді та опрацювала до друку програму „єдиної української школи", запропоновану Петром Холодним та прийняту цим Педагогічним З'їздом. В тім же часі писала деякі рецензії та педагогічні статті та починає працювати в Першій Українській Гімназії ім. Т. Шевченка, директором якої був В. Ф. Дурдуківський. Гімназія була зорганізована тим же Товариством Шкільної Освіти, (яке в тому часі було вже складовою частиною Відділу Освіти при УНР). В цій гімназії працювала майже до часу виїзду з Великої України, бо в 1923 р. вже одружена з проф. Р. Іщуком, переїздить з родиною до Галичини, а звідти до Праги, де працює в 1926-27 рр. в Педагогічному Інституті ім М. Драгоманова, як професор методики математики.

Після цього знов переїздить на українські землі, цим разом на Волинь. І хоч у Празі мала повні вигляди віддатися науковій праці та мати в цій ділянці більші осяги, відмовилась від цього та віддалась виключно педагогічній праці. Тут треба відмітити, що незвичайна ідейність, яка цілковито поборювала всякі особисті амбіції, була і є характерною рисою проф. Іщук; вона була завжди щаслива, що може працювати для своєї молоді, допомагаючи в творенні кадрів свідомої української інтелігінції. Навіть при викладанні такого предмету, як математика, який не має здається нічого спільного з національним вихованням, вона і тут вміла якось його виявити. Хачби взяти для прикладу деякі уривки з її споминів про київську гімназію: „Задовго до Шевченківських днів велась підготовка до них. Всі гуртки працювали... Навіть математичний гурток не хотів відстати від інших. І от ми надумали зробити діяграми відносно життя Шевченка, розбивши його на періоди, і відносно творчости його. Діяграми були естетично виконані і розвішані на стінах з іншими плякатами, а також поміщені в математичному журналі, присвяченому Шевченкові". Або такий уривок: „Пам'ятаю, як шкільний хор обходив свій трьох літній ювілей. Тоді всі гуртки виступали з привітами. Математичний гурток теж вітав хор, при чім привітання було маленьким рефератом про зв'язок математики з музикою".

Придаючи велику увагу самодіяльним гурткам, заложила також в рівенській гімназії математичний гурток, який включав у собі математичну читальню та математичну майстерню, при чім видавався і шкільний математичний журнал. Математична майстерня, ціллю якої, за словами проф. Іщук, було „допомогти, щоб учні краще розуміли функційні залежності, щоб доказати, що наука математики не є відірвана від життя, а законам математики підлягає те, що нас оточує". Це було новаторством в педагогіці, ідею якого вона винесла ще з часу своїх студій, захопившись новими теоріями німецького методолога-математика проф. Фелікса Кляйна. Учні цим захоплювались, і проф. Іщук придумувала все нові проєкти моделів, які були гарно викінчені, виполірувані — з дерева, бляхи, картону, дроту. Роблено при тім і геодезичні прилади, які застосодивитись численні учителі, о них прогульок". На виставки цих приладів приходили дивитись численні учителі, особливо, коли відбувались математичні кайові конференції.

В часі другої світової війни не перериває своєї педагогічної праці — при совєтській окупації працює в десятилітці, яку перетворено з гімназії, а при німецькій окупації укладає нові програми з шкільною комісією для нової української гімназії, та ця гімназія після кількох місяців була закрита німецькою владою, як і всі інші школи; тоді стає директоркою матуральних курсів у Рівному, куди приймалось учнів з 7-их та 8-их кляс, та знов укладає з комісією нові програми для цих курсів. Тому що на всій Волині були зліквідовані гімназії, з різних місцевостей наплинули учні з останніх двох кляс, щоб закінчити середню освіту, і так записалось їх понад 500; більшість з них з успіхом закінчили ці курси після 3-4-ох місяців.

Незадовго після того, будучи вже у Львові, пише на замовлення львівської Шкільної Комісії підручник геометрії для 5-ої кл. гімназії, який був переданий до друку, але через воєнні обставини не вийшов і сам рукопис пропав без копії.

Після деякої перерви, вже в 1945 р. в Німеччині, знов займається педагогічною працею, викладаючи в таборі в гімназії та технічному інституті і в тім же часі пише ряд статтей на педагогічні теми в журналі „Українська Школа", як також стає членом Пласт-Прияту (заснованого ген. Петровим в Авгсбурзі) та при тім пише „Геометрію пластуна", частина якої була видрукувана вже в Америці, в журналі „Юнак". Тепер перебуває з родиною в ЗСА. Є членом-кореспондентом УВАН.

Той, хто вчився в проф. Н. Я. Іщук, ніколи не забуде її, бо вона виявляла сердечне відношення до всіх учнів та щиро бажала їм допомогти, не роблячи ніколи ніякої між ними різниці.

Дорога Пані Професор, з нагоди Вашого 80-ліття прошу прийняти від мене, як від Вашого бувшого учня, вислови подяки та найкращі побажання і я певний, що до моїх слів прилучуються усі Ваші бувші учні.

Ганна ЧЕРІНЬ

БЕЗ АДРЕСИ

Коли пройде палке, нестерпне літо,
Отрутою медовою налите,
Коли з дерев злетять листки останні
І сніг впаде на спогади туманні,
Я напишу без дати, без адреси
Листа тобі — й пошлю кудись до преси.

Мов джерело, що б'є без мір і стриму,
Вдягну любов у ритм і вірку риму,
Щоб відтворила ця маленька повість
Вологість уст, і погляду шовковість,
Світанки в горах, вечори в долині,
І ділені думки, здавалось неділимі.

Хай всім на світі зробиться тепліш...
І хоч призначу вірш для тебе лиш,
Хай буде у словах така солодка сила,
Щоб ти сказав:
„Я ще кохаю, мила".

*

Читаю в „Правді": „Вороги
Нас оббрехати завжди раді,
Мовляв, забракло їм снаги...
А то неправда, що в Канаді
Ми хліб купуєм на харчі,
Як преса західня кричить..."

Прислухався. — Подайте, люди!
Хоч крихту дайте!
Скільки їх,
Дітей, жінок, дідів старих,
Волочать пухлі ноги всюди!
Жахливі привиди — не люди...
Без хліба гине вже село,
І на цей жах немає ради...
О, як би добре нам було,
Якби той хліб прийшов з Канади!

м. Луганське, 1933 р.

В. Несторович

МАЙСТЕР ВЕЛИКОГО КАЛІБРУ

Недавно, бо 28 травня ц.р. відійшов з цього світу великий український мистець, що жив у Дітройті, Віктор Цимбал, маючи 67 років. Це був маляр і графік великого таланту, досвіду і доробку. Він приїхав з дружиною Тетяною в р. 1961 до Дітройту через Ню Йорк, де зупинився один рік. Перед тим він жив і працював упродовж 33 років в Арґентині, куди поїхав після Визвольних Змагань, в яких брав участь, закінчивши свої студії в Празі.

В грудні 1961 р. за протекцією Емілії Запорожець, відбулася Виставка його творів у Клюбі американських мистців „Скереб". Під час вернісажу, що його украсив жіночий хор „Трембіта" своїм виступом і пані Т-ва Українських Градуантів прийняттям, було присутніх чимало визначних гостей, головно мистців, а також критиків з преси. Губернатор Свейнсон прислав телеграму.

Слід підкреслити, що виставка була не тільки зразковою презентацією праць Віктора Цимбала, зовсім досі незнаного, але разом з тим дала йому змогу познайомитись з мистцями, членами цього Клюбу, і помогла йому влаштуватись на доброплатній праці в фірмі „Callvillo". Власник її, п. Кавійо, захоплений образами, забажав бачити дещо з графіки мистця, яка тоді не була експонована. І коли він представив найближчого дня два зразки, той з місця його заанґажував до праці. (До речі — п. Кавійо є еспанцем, отож обидва вони могли вільно з собою говорити). Але на жаль ця праця вичерпувала весь час і спроможність В. Цимбала й він не міг з того моменту нічого дати мистецтву. Вистачить сказати, що він постійно працював 12, 14, а навіть більше годин на добу. Він багатів лише думками, що за кілька років піде на пенсію і що тоді весь свій час присвячуватиме праці при мольберті. Та це залишилась нездійсненою мрією. Тяжка недуга довела його до передчасної смерти.

Поскільки згадана виставка образів у Дітройті була кінцевою в мистецькій праці Віктора Цимбала, позволю собі в другій частині цієї статті зацитувати дослівне інтерв'ю, що я мав з ним для „Української Газети". Це була місцева газета, що я її видавав невеликим тиражем. Відповіді, яких він дав тоді, дають приблизний образ і характеристику цілости його досягнень бодай в малярстві. Бо графіка, в якій він уважав себе ще кращим майстром, була ним запланована в другій експозиції всіх його творів на 2-ій виставці. Та вона не відбулась.

А тепер дещо з життьової дороги мистця.

Народився Віктор Цимбал 16 квітня 1901 р. в селі Ступічна на Київщині в родині вчителя Івана і Лідії з Волошинів. За „мазепинство" його батько дістав 4 роки тюрми і відтак не продовжував праці в учительстві, а пішов на свічковий завод. Рік 1917 застав Віктора учнем київської гімназії і був у студентському Курені, що пішов під Крути. Сам він не попав туди, бо батько йому не дозволив. Після гетьманату він склав матуру в гімназії ім. Кирило-Метод. Братства й вступив у Художню Школу. Але не покінчив її, бо мусів виїхати з Києва, коли большевики наступали.

В Кам'янці Подільському закінчив старшинську школу 1920 р. і був на фронті. Попав потім у польський полон і сидів у таборах у Вадовіцах і Каліші. Звідтам перебрався нелеґально до Праги і там студіював від 1923 р. у Високій Мистецькій Школі і рівночасно в Українській Плястичній Студії (професори: Мако, Модзалевський, Кареля тощо), а до того вчився в клясичному балеті. Працював у найстаршому в світі графічному видавництві Мелантріча. Нагороджений чехами однорічною стипендією для поїздки до Італії за незвичайні успіхи, виявлені в графіці, повернувся до Праги і в р. 1928 виемігрував до Арґентини.

Осів у Буенос Айресі, де працював рівночасно в Компаніях Кодака, Форда і Дженерал Моторс, виконуючи скрізь графічні праці, і приватно займаючись малярством. Виставляв у мистецьких ґалеріях Міллера, в Розе Марі й інших. Скоро був визнаний першим графіком Південної Америки. Одружився з донькою генерала Сергія Михайлівського, Тетяною. Був у Союзі Гетьманців-Державників (заступником краєвого голови), працював у „Просвіті" і в інших громадських організаціях в Буенос Айресі, аж поки в жовтні 1960 р. не переїхав разом з дружиною до ЗСА.

Віктор Цимбал був гарячим українським патріотом і це завжди підкреслював, де тільки був і де його високомистецький талант цінили. Зазначимо ще, що він був подивугідним строгим веґетеріянцем, який тільки кілька родів з ярин споживав, а пив тільки південно-американський чай т. зв. Yerba mate, вживаючи до того спеціяльне начиння, з яким ми бачили його дома чи на Діброві.

2. З мистцем у чотири очі

В день відкриття Виставки не було можливости довше поговорити з п. Віктором Цимбалом. Його просто розхапували, з ним знайомились, йому ставили запити, фотографували, говорили компліменти, від яких він утікав, користуючись тим, що щораз хтось інший хотів йому щось сказати. І ми домовились зустрітися на виставці наступного дня.

На вулицях пішла перша сніговиця й охочих розглядати виставку не було. Вимріяна ситуація для зосередженої розмови.

Скажіть щось про Ваших 33 роки в Арґентині, — прошу. І те, чому туди поїхали?

— Ви значить, збираєтесь довгенько посидіти зі мною... 33 роки — це більше половини мого життя. Чому я вибрав Арґентину? Я знаю? Хотів у Бразилію, в Ріо де Жайнеро, а поїхав не туди, а в Буенос Айрес. Не жалую. Назагал я добре почувався і вивіз звідти найкращі спогади. Я мав змогу розгорнути там свою мистецьку діяльність, для якої дістав колись добру школу в Празі. Мистецтво в Арґентині є на високому щаблі, найбільший вплив на нього має Франція. Основним моїм жанром стала промислова графіка, в якій я спеціялізувався в Празі. Я найшов признання, чотири рази був відзначений на виставках і

ВИСТАВКА БАТАЛІСТИЧНИХ КАРТИН ІВАНА КУЧМАКА

Країовий Комітет в ЗСА для відзначення 50-річчя Листопадового Чину й Української Галицької Армії мав щасливу думку прикрасити залю Народного Дому в Ню Йорку, в якій дня 2-го листопада м.р. відбулась зустріч громадянства з кол. вояками УГА, баталістичними картинами мистця Івана Кучмака. Картини ці зображують поодинокі етапи наших визвольних змагань, почавши від хоробрих Українських Січових Стрільців через бої геройської УГА, відділів Карпатської України аж до легендарної УПА.

Баталістика — це окремий рід малярства і чи не найтрудніший. В образотворчім мистецтві поодиноких народів мистецьких баталістичних творів не багато, зокрема у нашому, українському мистецтві. Сюжетом баталістичної картини є фрагмент боєвої дії, момент „в акції". Мистець Іван Кучмак був вояком УСС і старшиною УГА. Він відчував психіку українського вояка, бачив його геройство і трагедію, коли „встоятись не було сили". Він вибрав для малювання своїх баталістичних картин період українських визвольних змагань тому, що й він сам брав у них участь й розумів їх всією своєю душею. Його баталістичні картини творені не з уяви і не з моделів, але на основі, особистих переживань. Навіть портрет полковника Дмитра Вітовського, команданта Листопадового Зриву, роботи Ів. Кучмака полонює глядача своєю живучістю. Не диво, бо І. Кучмак був в сотні УСС Дм. Вітовського — і хто ж міг краще віддати портрет свого команданта, як той хто часто з ним зустрічався.

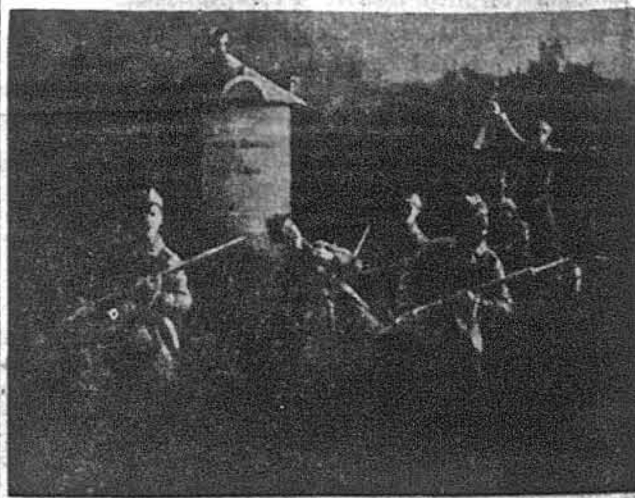
Найбільшу групу між баталістичними картинами Ів. Кучмака творять картини з боїв та життя УСС'ів. Бачимо тут фрагменти бою на горі Маківка, бої УСС в Карпатах, карпатські звори, ліс, дерева — все це в природних кольорах, а серед них, в бою, молоденькі січові стрільці. Або така весела і вимовна картина з життя УСС п. н. „А хто піде з нами, буде славу мати . . . „Чи знову, образ п. н. „Ой, видно село, широке село під горою . . ." чи кольоритна картина „Ой зацвіли сади білі на Поділлі". Листопадовий Чин у Львові представлений кількома картинами. Яка сильна і потрясаюча епікою композиції і кольорами є кожна з них. Чи це буде картина п. н. „В листопадовій заграві", де зображена група українських вояків у боєвій акції, або „За наш, український Львів", де під кіоском на якому видніє проголошення до населення міста Львова про повстання Української Держави, стоїть готова до бою група УСС'ів на тлі храму св. Юра, із раненим вояком на землі. Або картина із пам'ятної ночі у Народнім Домі, коли то боєвик зголошує про заняття Львова нашими військами. Чи врешті, настроєва картина п. н. „Стрілецька могила", біля якої українські жінки, у сільській народній ноші.

Дальшу групу баталістичних картин Івана Кучмака творять фрагменти боїв і побуту славної Української Галицької Армії. Треба подивляти мистця, скільки чуття він вклав у кожен свій твір, щоб віддати, як слід, не тільки фрагмент геройської акції УГА, але й тло, серед якого вона відбувається. Композиція образу, рисунок, перспектива, кольористика віддані знаменито. Постаті людей наче живі, збіжжя в маках і волошках доповнюють кольористику образу. Коні, на яких сидять вояки, віддані дуже добре. Увагу глядача звертає у цих картинах близький, теплий зв'язок між вояками і місцевим населенням. Чи це буде картина п. н. „Щасливої дороги", де на тлі сільських хат і красвиду села бачимо при колодязі жінки, які прощають кіннотчиків словами „Щасливої дороги", чи це будуть картини п. н. „Слідом за ворогом" або „Курилася доріженька", які звертають увагу глядача їхньою темою і мистецькою композицією. Повна боєвої бравури картина зображала фрагмент „Чортківської офензиви". Кілька картин зображують перехід УГА за Збруч, коли то „встоятись не було сили". Картини із фрагментів походу Української Галицької Армії в „Чотирокутнику смерти" нагадують картини польського мистця Артура Ґроткера про трагедію польського народу у час його визвольних змагань. Ті картини І. Кучмака є потрясаючі

Іван Кучмак: „Щасливої дороги" (олія)

ЛИСТОПАД У ТВОРЧОСТІ КУЧМАКА

Іван Кучмак: „В Листопадовій заграві" (олія)

своїм реалізмом, трагедію української армії, яка кинена долею на поталу, без амуніції, без ліків і допомоги світу гинула серед епідемії тифу. На картинах групи вояків, які маршують серед студені, вихрів, дорогами повними снігу, у якому грязнуть коні і вози — а передовсім люди, так, як це було справді у січні 1920 р. під час походу УГА на Веселий Кут-Одесу. Потрясаючі картини Ів. Кучмака з часу, як УГА залишала тифозне побоєвище із сотками братніх могил відомих і невідомих вояків.

Інша картина п. н. „До останнього набою" зображує оборону Хусту, рр. 1936-39, коли то по втраті нашої державности створилась на великих просторах Карпатської України, самостійна Карпатська Україна, що мусіла боронитися проти мадярів і чехів.

Із найновіших наших визвольних змагань треба відмітити образи мистця з боїв і життя леґендарної Української Повстанчої Армії. Картини п. н. „На Зелені Свята" „Алярм у бункрі", „Відплата", „Засідка на ген. Сверчевського" відзначаються доброю композицією, відчуттям боєвої ситуації. Образ мистця п. н. „Дня 22 січня 1919 р." з проголошення Соборности Українських Земель представляє відділи українського війська у дефіляді перед представниками народу.

Я не згадав усіх баталістичних картин Ів. Кучмака, деякі з них продані. Щоб познайомитись ближче з творчістю мистця я вибрався до нього, у Гемпстедт, Н. Й. Тут я мав нагоду пізнати ближче п-во Кучмаків, його дружину Оксану, сина Ігоря, людей скромних, але правдивих патріотів. І я рішив написати про цього нашого мистця, кол. УСС-а, який проміняв кріса на пензель і служить дальше українському народові.

Мистець, Іван Кучмак нарож. 1899 р. в Скалатчині на Поділлі. Малярством захоплювався вже змалку, в народній школі і в гімназії. Під час 1-ої світової війни вступив до УСС, опісля як четар УГА відбув цілу воєнну кампанію до польського табору в Тухолі включно. Вернувшись домів, одружився. Зайнятий був малюванням церков. Одначе, переслідуваний місцевою польською поліцією, подався до Кракова, де студіював малярство й опісля еміґрував до Канади і потім до ЗСА, де перебуває стало. Серед важкої праці на прожиток находить час на студії малярства. Осягнувши мистецьке знання, він присвятив його українській тематиці про: „Рідний Край", „Визвольні змагання УСС й УГА". Як б. вояка, його захоплює баталістика. Він працює теж в ділянці театрального і комерційного мистецтва, у розписуванні українських церков. Є членом ОМУА, влаштовував свої виставки. Є також членом комбатантських організацій. Він і його родина є членами Українського Народного Союзу. На останній виставці ОМУА звертав увагу його настроєвий образ п. н. „Така його доля".

Мистець Ів. Кучмак не малює багато — ані для „бизнесу". Це останнє видно по сюжетах його образів. Його картини відзначають: точний композиційний рисунок, належна перспектива, оригінальний добір барв, І. Кучмак не любить „джезу" у музиці, а в малярстві імпресіонізму чи дадаїзму чи інших „ізмів".

Говориться часто про „те, що український нарід — це „Нація в поході". Розуміється, у бойовому поході для осягнення своєї державности. Нації у поході потрібні малярі-баталісти, які б своїми картинами розказували про славне минуле народу, про його визвольні змагання, виховували своїми картинами в історичній традиції нові покоління. В нас, як я згадав мистців-баталістів не багато. Згадати б Миколу Андрусева, Івана Іванця, Осипа Курилаca, Леоніда Перфецького, М. Самокиша.

Один з учасників Зустрічі Громадянства з б. вояками УГА, висловив думку, щоб із баталістичних картин мистця створити рухому виставку, якої завданням було б об'їхати всі українські осередки ЗСА. Ця виставка дала б вартісний, наглядний курс українознавства з допомогою картин, що їх намалював кол. український січовий стрілець і старшина Української Галицької Армії на основі власних переживань.

Ярослав Гриневич

„Майбутнє належить дітям"

Ми і наші діти — Дитяча література, мистецтво, виховання. Збірник 1-ий під редакцією Б. Гошовського. Вид. ОПДЛ.

Справа розумного виховання молодого покоління — це найважливіша проблема не тільки батьків, але й цілих націй. Це річ самозрозуміла, що якою дорогою піде виховання, такими в майбутньому будуть не тільки окремі одиниці, але й цілі народи.

Виховання переживає тепер важку й затяжну кризу, виходу з якої шукають не тільки визначніші педагоги, але й уряди окремих держав.

Мені здається, що не помиляюсь, коли скажу, що головна причина цієї кризи полягає в тому, що сьогоднішнє виховання стало занадто світське, занадто відійшло від Бога та Його законів, занадто відсунулось від звичайної логіки, а поставило собі за мету задоволяти всі примхи і забаганки дитини, а невідповідну поведінку молоді уважати за річ зовсім звичайну.

Подібну виховну кризу можна спостерігати і серед нашої спільноти. Можливо, що серед нашої молоді немає ще „бітників - гіппісів" та подібних розхрістанців, що шукають насолоди та розради в споживанні наркотиків та влаштовуванні бенкетів, але ця криза має інший характер. Вона проявляється у відході нашої молоді від своєї спільноти при допомозі мішаних подруж, в браку ідеалізму та бажання присвятити хоч частину своєї праці для рідних справ.

Інші народи мають свої держави з окремими міністерствами освіти та виховання, мають окремі закони, суди, поправчі заклади та виховні інституції і вони дадуть собі раду з кризою свого виховання.

Гірша справа в нас, де все виховання залежить від доброї волі та розуму батьків і тих чинників, які стараються дати свою допомогу у вихованні молоді. Велику ролю в цьому ділі може і повинна відіграти відповідна література.

В інших народів спостерігаємо величезну кількість такої літератури, в нас, на жаль, її дуже мало. Але в останньому часі починають появлятися і в нас книжки з виховною тематикою, і за це ми повинні бути вдячні і авторам, і видавництвам.

Хочу звернути увагу наших батьків та виховників на книжку, що недавно появилася в продажі, назва якої подана в підзаголовку.

Є це збірник праць на виховні теми, які з'ясовують історію нашої виховної справи та дають обильний виховний матеріял, придатний тепер. Не є це підручник педагогіки, це приступно написані праці з різних ділянок виховання.

Подаємо список окремих праць: Андре Моруа — Золотий вік, д-р І. Головінський — Психічний розвиток у дитячому і юнацькому віці та зв'язані з тим виховні проблеми в еміґраційній дійсності, д-р Ст. Тершаковець-Бережницька — Виховні трудноші різного віку і розвиток особовости, проф. д-р О. Кульчицький — Переживання казки і літературного твору в психічному розвитку дітвори і молоді, Ганна Черінь — Мистецтво розповіді дітям, д-р В. Стебельський — Малюнок дитини і для дитини, В. Гошовський — Українська дитяча література, Ю. Тищенко-Сірий — З історії дитячої книжки, О. Лотоцький — Хрестоматія „Вінок" і В-во „Нашим Дітям" — „Мальовані казочки" в Петербурзі, П. Одарченко — Олена Пчілка, як дитяча письменниця, І. Чайковський — Замітки про „Молоду Україну" О. Пчілки, Лев Ясінчук — Видавництво „Рідної Школи" для дітей і молоді, Борис Грінченко — Періодичні видання для дітей, Р. Завадович — Майбутнє належить дітям, Івга Шуґай — Літературна творчість для найменших, Леонід Полтава — З думок про творчість для дітей, Леся Храплива — Виховні проблеми у творах Лесі Українки, Л. Коваленко — Дитяча книжка, Є. Онацький — Українська дитина очима італійських кореспондентів, П. Кукурудза — Дитячий журнал „Пчілка" в Ужгороді 1922-23, Л. Полтава — „Школяр" і „Школярик" в повоєнній Німеччині, В. Барагура — „Цвітка", Л. Старицька-Черняхівська — Серія для дітей в-ва „Лан" у Києві, Марія Пастернакова — З сучасної дитячої літератури, Б. Гошовський — Психологія дитини в „Далекому світі" Галини Журби, Письменницько - педагогічний основчий з'їзд Об'єднання Працівників Дитячої Літератури, — До особливої уваги українського вчительства у вільному світі та інші.

Книжка видана старанно, має 390 сторін друку та прикрашена численними ілюстраціями і вповні заслуговує на якнайбільше зацікавлення наших батьків та виховників.

Володимир Мацьків

ЗА НОВЕ ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ В ЧИКАҐО

Чикаґо, Ілл. — Правління Українського Національного Музею при 2453 Чикаґо евню інформує, що придбаний сл. п. д-ром М. Сіминовичем триповерховий дім під музей вже далеко не задовольняє його потреб. У музеї немає місця для збереження нових надходжень, ані для праці бажаючих над різними виданнями, документами тощо. Українська громада в Чикаґо занадто велика кількісно, щоб не могла розбудувати спільними зусиллями ту важливу культурну установу.

Алла КОССОВСЬКА

ПСАЛОМ ЖИТТЮ

Замело усе снігами, замело!
Скільки їх і звідки все взялось?
І мете, мете, не спиниться й на мить,
Наче все летить, ввесь світ летить!
А куди? Хіба він знає сам?
Може в прірву, на розраду всім чортам,
Може в кращі, казкові краї,
Може в юні спогади мої . . .
Коли ж буря стихне навісна,
Прийде тиша біла і сумна,
Покладе свою долоню на чоло,
Скаже: „все твоє давно вже відцвіло.
Я тебе в снігах похороню,
Спокій дам і скореність мою,
Погашу бажання у крові . . .
То ж віддайсь нірвані, не живи."
„Ні! — кричу — не треба, замовчи!
Ти мені спокус не шепочи,
Я ще буду, я ще хочу жить,
Хвилюватись, плакати, горіть!
Сніжний спокій? Не для мене він!
Хочу чути я весняний дзвін
І зелений шум пробуджених лісів,
Хочу бачить блиск міських вогнів,
Сонця світло у своїм вікні . . .
То ж нічого не кажи мені
Про красу, що смерть в собі таїть . . .
Я не хочу вмерти ні на мить!
Не для мене це, бо я жива, жива!
І останні я скажу слова,
Коли мене переможе смерть:
Хай живе усе, життям налите вщерть,
Хай живе життя, хай згине смерть!

В скромній формі — щирий вислів

І саме це є зворушливе в образах Ярослави Сурмач-Миллс, що ми ствердили на останній виставці її праць, усіх 24, у Наск Госпитал, Наск, Н. Й., що тривала від 1-го до 30 листопада 1968 р. Знаємо, що на початках її шляху до мистецтва вона копіювала релігійні ікони, старовинні й модерні. І були це добрі початки, бо ж деякі великі майстри в мистецтві світу починали так свій мистецький шлях, копіювавши старовинні візантійські ікони.

Та Ярослава Сурмач-Миллс обрала собі скромніший шлях: у своїй чистій, спокійній, нескаламученій уяві, вона створила собі свій скромний, тихий виднокруг, у якому вона закохалася, може і знайшла себе, в ньому. Родилася вона на цій землі. Але, припускаємо з оповідання батьків знала про Україну, (а її ж мати походить із чарівного села Скоморохи біля Бучача.) про її звичаї, побут; далі, напевно читала вона клясичні твори наших письменників, то приставала з українськими мистецькими творами, берімо, таких мистців як Микола Бутович, що у своїх творах дав стільки тієї веселої нотки української степової душі, Едварда Козака, що так тонко вичуває психологію нашого села, нашого народу, і все це разом створило в неї ту основу, на якій вона й розвиває свою творчість. Проте, вона ніде не виявляє, щоб вона була під рішучим впливом цих наших двох мистців; таке ж її відношення, а то й менше, до північно - европейських мистців побуту, як Андієн Брувер, 1605-1638 чи як Зіберехтс, 1627-1700.

Ярослава Сурмач-Миллс

Ярослава Сурмач-Миллс підходить до своєї творчости у вельми скромніших засягах і посягненнях. Створила вона цей свій окремий, незалежний, наївний „дитячий світик" задумом, рисунком, композицією й усе втоновує у ситі, неускладнені, безпроблемні кольори на склі, що технічно також в'яжеться з нашою народною культурою, хоча б Гуцульщини. Її малюнок докладний, здисциплінований, дещо суворий, але не педантичний. Подекуди заторкує вона й сюрреалізм.

Усе в неї висловлене в погідній, дитячій карикатурі й усьому вона старається надати український характер, психологію українського села. Усе ж це виходить у неї з її уявленого світу України, до якої Ярослава Сурмач-Миллс, як бачимо з її образів, линe всією своєю доброю душею.

Михайло Островерха

Вшанують письменника В. Гайдарівського в його 60-річчя

Українська громада Нюарку-Ірвінґтон відзначить Літературним Вечором, у неділю, 23-го лютого 1969 р. о 4-ій год. по полудні в залі УП-Церкви при 836 Лайонс авеню в Ірвінґтоні відомого прозаїка Василя Гайдарівського із „Слова" з нагоди 60-річчя його народження. В. Гайдарівський є автором повісти „Пугачівська Рудня", надрукована книжкою Державним Видавництвом України в 1939 р. і після арешту автора вилучена з продажу; повісти „Ще одно кохання", надрукована в „Свободі" і видана 1946 книжкою; повісти „Заячий Пастух", видана „Словом" у Ню Йорку 1962 р., книжки „А світ такий гарний", видана Ю. Середяком у Буенос Айресі 1962 р., до якої увійшли твори: „Мерехливі Зорі"; „Непрошений Гість" та „А світ такий гарний". Про творчість Василя Гайдарівського писали: В. Чапленко, сл. п. Д. Бучинський, І. Смолій, С. Наумович, О. Животко-Зернова, В. Сварот, М. Щербак, Б. Романенчук, І. Овечко, Д. Грушецький та інші автори прихильно-критичних розвідок. На вечорі поет Микола Щербак доповідатиме що „Життя і творчість письменника В. Гайдарівського", п-і Софія Гайдарівська і п-і Марія Вожаківська читатимуть вибрані твори письменника, із сольоспівом виступлять: С. Тонкошкур із Ню Йорк Сіті Опери та Д. Ганяк, прибулий недавно із Парижу, акомпаніюватиме п-на Є. Вольц.

ПЕРША ВИСТАВКА МИСТЦЯ ЮРІЯ ГУРИ

Філядельфія. — В залі Пластового Дому відбулась перша виставка картин в Америці мистця Юрія Гури, заходами куреня „Перші Стежі". Виставку відвідали понад 300 осіб, дохід з неї призначений на фонд пластового журналу „Юнак". На виставці було до 50 картин, в тому про Львів і Київ, цикль „Східні імпресії" та ін.

На відкритті промовляв проф. Петро Меґик.

мав добрий заробіток, працюючи для великих і багатих фірм. Згадаю, що мій образ про голод в Україні — „Рік 1933", де символами висловлено злочин московських большевиків, які штучно викликали цей голод, викликав цілу бурю серед комуністів на виставці в Буенос Айресі. Вони зчинили навіть рукопашний бій з представниками арґентинської преси.

— Чому ж Ви переїхали в Північну Америку і чому саме в Дітройті остаточно поселились?

— Дві причини було для цього: нестійкість політичних відносин в Арґентині, або ще ясніше — наступ совєтського комунізму на Південну Америку, і клімат, такий відмінний від того, що в Україні. Коли я переїхав у жовтні 1960 р. до Ню Йорку й незабаром побачив сніг, то так якби рідного батька побачив! Коли йшла війна і большевиків прогнано з України, ми з дружиною збирались уже продати хату й повернутись на Батьківщину, дармащо там був ще воєнний стан і окупаційні відносини — така велика туга була в нас за рідною землею.

— На щастя, цього не зробили, — втручаюсь я, і обоє сміємось.

— Мені жаль наших людей, що з ними я громадсько працював в Арґентині, — продовжує В. Цимбал. Маю теж вдоволення, що все таки вдалось зробити чимало доброї роботи. Арґентинці вже знають, що таке українці. Колись в'язали нас з Австрією, а навіть з . . . Австралією. Чому я вибрав Дітройт? Жаль мені за метропол. музеєм у Ню Йорку, за бібліотеками, але надто рвучке життя в тому місті мені не подобалось. Дітройт спокійніший.

— Ви там мали свої виставки, правда?

— Так, дві — в Літ.-Мистецькому Клюбі і в Інституті Джуса. Багато там не продав. Моя тематика не відповідає публіці. Мої образи не „комерційні" в Америці. Треба буде щойно пробиватись. Зокрема українці мою творчість не дуже сприймають. Вони більше люблять побутовщину. Ось „Три душі" (мистець вказує на малюнок, що висить побіч). Великий хрест, на якому ці душі з Шевченкового „Великого льоху" сидять, символізує Суботівську церкву. Вона не подана ціла, бо треба було в перспективі подати зруйнований відтак москалями дощенту замок Хмельницького і круглий будинок, де містилась залога (потім Яременкова клуня). Я простудіював історичні джерела (Бантиш-Каменського і інші), Шевченкові рисунки тощо. Суботів був джерелом козацької традиції часів Хмельницького, живим пам'ятником цієї доби й місцем народного паломництва. Царська влада, щоб знищити його, заставляла шукати скарбів Хмельницького, що все більше руйнувало кам'яних свідків бувальщини.

Розглядаючи цей образ, ми встали і крок за кроком ішли по залі, при чому маестро знав чимало, що сказати про кожний свій образ. Він підкреслив тайни своїх творчих задумів, їх ґенезу, розплутав символи, з надхненням відтворював містику, що лягла в основу того чи іншого твору.

Третина (11 з 34 виставлених образів) має українську тематику, хоч не на всіх полотнах вона виразно виступає. Київ — це Мекка, до якої зчаста звертається творча уява мистця Цимбала, майстерно відтворюючи фарбами особливо історичні пам'ятки нашої столиці: київську Божу Матір „Нерушиму стіну" (з Софійського Собору), Св. Софію в симфонії її бань, зреконструйовані Золоті Ворота з церквами Десятинною, Софією і Благовіщенською. А ось веселка над Києвом (від Чернігова) — візія щасливого майбуття України, радує наше серце. Любов до української старовини сягає в мистця до часів поганських. Кам'яні ідоли богів на високих горбах представлені ним у різних варіянтах. Стрибог, Дажбог, Перун і інші з давнього українського Олімпу зворушують, нагадуючи наших предків в їх молитовній контемпляції.

„До сьогодні не знищено ще в нашому народі поганської спадщини", говорить маестро і вираховує веснянки, народне гуляння та інше з умінням знавця, що збирав матеріяли для своєї малярської роботи.

Серед виставлених образів багато релігійної тематики. Не тільки я, але десятки людей першого дня виставки довго стояли незрушимо перед постаттю Всевишнього Творця в системі туманного ще всесвіту, оніміли від могутнього враження. З подивом приглядались і дальшим картинам, як: „Молитва", Христос у пустині", „Непорочне Зачаття", „Преображення", візантійська Мати Божа північного сяйва, збунтовані янголи — всі вони з печаттю релігійної містики в інтерпретації, оригінальній і монументальній.

Питоме теж мистцеві Цимбалові відображення природи. Його квіти — плід фантазії. Це відсутні в ботаніці формації кристалів у фантастичних формах і барвах. А елемент води в його динамічних гамах, у набігах морських хвиль зафіксований на одному образі в формі чудової мушлі з багатством складок, що наявно віддає грайливий рух води і світла, залишаючи в глядача нестерте враження.

Окрему групу представляє цикл картин з Патагонії, куди треба було їхати мистцеві 9 днів пароплавом з Арґентини.

„Напевно я був перший українець, який малював у цій країні вулканічних скель і гір із скупою веґетацією", сказав нам п. Цимбал. „Спасибіг" подумав я, розглядаючи на його картинах льодовик у місячному освітленні, дві формації скель у горі двох див і інші, чар яким ми завдячуємо не тільки духовим, але й фізичним зусиллям нашого великого майстра, що як спортовець здобуває недоступний вершок гори, він здобував приступи до незайманої краси й величі природи.

Стільки інтерв'ю. При кінці варто згадати, що вдова по мистцеві, пані Тетяна, вирішила влаштувати осінню Посмертну Виставку. В цій справі зв'язалась з деякими мистцями (п. П. Меґик з „Нотаток Мистецтва" тощо) і Об'єднання Мистців у Ню Йорку і там прийняли цю думку з захопленням і пропонують зробити крім виставки у Ню Йорку, теж у Філядельфії.

ЗБЕРЕЖІМ НАШУ КУЛЬТУРНУ СПАДЩИНУ

ЗВЕРНЕННЯ КОМІСІЇ УВАН ДЛЯ ВИВЧЕННЯ Й ОХОРОНИ ЛІТЕРАТУРНОЇ СПАДЩИНИ В. ВИННИЧЕНКА

Наприкінці минулого року, відомий словацький дослідник історії літератури й українїст, науковий співробітник Інституту світової літератури та мов Словацької Академії Наук у Братіславі, д-р Михайло Мольнар звернувся з „Відкритим листом" до Григорія Костюка, голови Комісії УВАН для вивчення й охорони літературної спадщини Володимира Винниченка.

У своєму „Відкритому листі"* д-р М. Мольнар, з глибокою тривогою вченого і громадянина, ставить нам низку питань: яка ж буде доля рукописної спадщини В. Винниченка? Чи складено анотований каталог архівних документів? Чому не публікуємо недрукованих творів В. Винниченка? І, нарешті, чи готуємось ми, і вся українська громада в світі, до гідного відзначення 90-річчя з дня народження (1970 рік) і 20-річчя з дня смерти (1971) письменника?

„Було б справді дуже шкода, — писав д-р М. Мольнар, — коли б спадщина письменника надалі припадала пилюкою" . . . „Недалекі два ювілеї В. Винниченка повинні стати поштовхом до серйозної розмови про дальшу долю його рукописної спадщини" . . . „Але я переконаний, що на передодні згаданих двох ювілеїв Володимира Винниченка широка українська громадськість допоможе розв'язати цю справу так, щоб вона принесла конкретні позитивні результати."

Це слово, сповнене журби, докірливих запитань, дружніх порад і, все ж таки, віри в свідомість української людини, прийшло до нас від ученого славіста, сина невеликої, але славної гілки українського народу в Чехо-Словаччині. Але одночасно це слово відзвучує воління всього свідомого й поступового серед українського народу на нашій батьківщині. Турботу за долю Винниченкової спадщини висловило багато учасників 5-го з'їзду Спілки письменників України — від головного доповідача Олеся Гончара до низки виступів інших учасників з'їзду. А відомий український літературний критик і публіцист Іван Дзюба ще 1965 року, в широко читаній тепер вже в Західньому світі книжці „Інтернаціоналізм чи русифікація?" писав:

„Якщо в радянській Росії давно вже визнано і видано Буніна, то на радянській Україні про незрівняно лівішого в передреволюційний час В. Винниченка і говорити не доводиться (хоч у двадцяті роки спокійнісінько виходили його повні зібрання, і радянська влада від того не впала). А як без Винниченка бути з історією української літератури?" (*Інтернаціоналізм чи русифікація?*, стор. 181).

Отже, доля спадщини В. Винниченка, як бачимо, хвилює українське громадянство, особливо український науковий і літературний світ, на всіх просторах його розселення. І в цих турботах передові люди української науки, літератури і суспільного життя дуже часто свої запитання й надії звертають до нас. І це зрозуміло. Ми мали щастя дістати в своє розпорядження літературно-мистецьку спадщину великої культурно-національної ваги. Але цим ми зобов'язані привести цю спадщину до такого стану, щоб вона стала реальним культурно-громадським і науковим набутком всього українського народу. Винниченківська Комісія УВАН робила все можливе, щоб упорядкувати й оприлюднити цей скарб. Вона (з відповіддю Гр. Костюка). чимало й зробила. Але, не маючи жодних фінансових засобів, вона не могла зробити все що треба було. Тому тепер напередодні двох ювілеїв покійного письменника і державного діяча хотілось би зробити більше.

Що ж нам треба зробити? Яка перспективна програма праці стоїть перед нами? Програма праці над архівом покійного письменника дуже велика і значуща. Але найосновніше з тієї великої програми було б таке:

(1) Закінчити каталогізування всієї архівної спадщини В. Винниченка.

(2) Зробити мікрофільми з основних рукописних документів і матеріялів.

(3) Опублікувати чотири романи, що в рукописах лежать в архіві вже довший час: „Поклади золота" (1927), „Вічний імператив" (1935), „Лепрозорій" (1938), „Слово за тобою, Сталіне!" (1950).

(4) Підготовити й опублікувати том „Вибране з щоденника" (1911-1951).

(5) Видати цілком готовий до друку двотомовий філософсько-соціяльний трактат „Конкордизм".

(6) Видати останню велику публіцистичну працю „Заповіт борцям за визволення".

(7) Підготовити й опублікувати том невиданих, або забутих, але важливих, публіцистичних праць В. Винниченка. (Доповіді на різних міжнародних конгресах, проєкти політичних плятформ, відкриті листи, полемічні памфлети).

(8) Підготовити перший том „Листування В. Винниченка".

Це програма - максимум. Вона розрахована на довший час, на більшу кількість наукових співробітників і на солідну фінансову базу. Про це ми покищо можемо тільки мріяти. Конкретно ж можливе завдання сьогодні перед нами — це реалізувати бодай перші чотири пункти програми. А саме: скласти каталог. Описати всю архівну збірку. Без цього архів і далі буде недоступний для ширшої праці дослідників. Зробити конче мікрофільми з найважливіших документів і цим забезпечити їх від загину в непередбачених обставинах. Видати чотири романи та інші закінчені й незакінчені мистецькі твори, без яких не можна вивчити всього творчого шляху письменника. Публікація „Вибраного з щоденника" була б великою подією не тільки в українському науковому і суспільному світі. Мусимо знати, що в „Щоденнику" схоплено всі найважливіші події в світі, занотовано сильветки найвидатніших діячів політики, суспільного життя, науки, літератури і мистецтва багатьох народів світу. Тому інтерес до цього документу буде загальнолюдський. Видати весь щоденник, з усіма його побутовими, десятирядними особистими фактами і деталями (сорок великих записників за сорок років життя) в наших умовах — неможливо. Але вибрати з сорока книжок найголовніші, найцікавіші думки про літературу, мистецтво, політику, про окремих діячів і найважливіші події за сорок років і видати їх окремим томом — річ не тільки можлива, а й конечна.

Отже, вся спадщина Вол. Винниченка, а зокрема його листування і „Щоденник", є виключно важливим джерелом для всебічного вивчення і пізнання нашого недавнього, але великого, минулого. Тому, незалежно від того чи іншого ставлення чи розуміння постаті й діяльности В. Винниченка ми повинні зробити все, щоб ця спадщина стала доступною для всіх читачів і дослідників. Це наш борг і наш обов'язок перед історією й перед нашим майбутнім. Але щоб виконати цей обов'язок, щоб реалізувати хоч це мінімальне завдання, ми потребуємо моральної і, насамперед, матеріяльної допомоги. Доктор М. Мольнар з далекої Чехо-Словаччини вірить, що така допомога буде. Підкріплені цією вірою ми звертаємось до всього свідомого українського громадянства, до всіх людей доброї волі прийти нам на допомогу. Індивідуальним меценатством чи груповими пожертвами. За прикладом мінеапольської громади творіть Товариства охорони культурної спадщини і розгортайте працю над розбудовою „Фонду ім. Винниченка". Всі ми мусимо незабувати, що тоді, коли на рідній землі, серед рідного народу, твори і навіть ім'я В. Винниченка заборонені антинародною й антиукраїнською владою, то ми тут зобов'язані зробити все можливе, щоб бодай найважливіше з його літературної спадщини було належно збережено й опубліковано.

Листування в цій справі й пожертви у „Фонд Винниченка", що їх жертводавці мають право відраховувати від сум оподаткування, просимо надсилати на адресу УВАН у ЗСА: The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S., Inc., 206 West 100th Street, New York, N.Y. 10025.

Чеки виписувати на: Ukrainian Academy (Fund Vynnychenka).

---

* „Відкритий лист" д-ра М. Мольнара був опублікований: (1) В газеті „Нове життя", за 27 липня 1968 р., що виходить у Пряшеві, Чехо-Словаччина; (2) в українському еміґраційному місячнику „Сучасність", за вересень, 1968 р. вже з відповіддю Гр. Костюка (Мюнхен); (3) в газеті „Українські вісті", за 6. X. 1968 (Новий Ульм, Німеччина), теж

„Вступ до російської історії" проф. М. Чировського

Ще в 1967 р. професор Микола Чировський із університету Сетон Голл в Орандж Сити, Н. Дж., відомий громадський діяч, закінчив англомовну працю „Вступ до російської історії" — "An Introduction to Russian History". Цю книжку на 230 сторінок видало нюйоркське Видавництво „Філософікел Лайбрери", в ціні $4.50 за примірник, і дотепер розійшлось її кілька тисяч примірників. Проф. Микола Чировський за основним фахом економіст, в університеті Сетон Голлл читає лекції з економіки. Однак, він постійно і широко використовує в своїх викладах факти із світової історії, в тому й історії народів Сходу Европи. Назбирані впродовж років знання, та, як сам каже, багаторічної марудної праці над десятками „історій" Росії різними мовами проф. М. Чировський виклав у струнко і фахово написаній англомовній к н и ж ц і, яку скромно назвав т і л ь к и „Вступом до російської історії", хоча це, здається, перша історія Московщини - Росії, написана українським ученим.

Перед проф. М. Чировським стояло особливо важке завдання, не тільки як для науковця, але й українського патріота: спиратись виключно на факти, не давати волі серцю, не вибухати пристрастю і гнівом там, де дійсно жахливі факти московської узурпації над правами народів, як говориться, самі кличуть до помсти. Але науковець зумів перебороти цю природну небезпеку і дав до рук американському та взагалі англомовному читачеві наукову, об'єктивну, безсторонню працю.

Відомо, що Росія в минулому, а червона тепер докладає всіх зусиль, щоб світ, особливо в Америці, знав про Москву те, що сама Москва бажає. Тому такий виступ українського ученого, вільної людини не-російського роду на американській науковій сцені був виявом не абиякої відваги науковця.

Як же зареаґувала американська фахова критика і звичайні читачі на „Вступ до російської історії"?

Журнал „Ревю Соціяльної Справедливости", у якому друкуються відгуки членів урядів, видатних релігійних діячів, дослідників з різних вільних країн, у числі з листопада 1968 р. помістив рецензію проф. Е. Кі, у розділі „Огляд нових видань". „Що дістється в Росії, що вона в наш час стала другою потугою в світі?" — запитує і зазначає, що книга проф. М. Чировського „дає блискучий перегляд, з висоти пташиного лету, історії Росії від найдавніших часів до наших днів". Рецензент пише: „Одним із найглибших висновків проф. М. Чировського є його ствердження, що „тепер Росія використовує комунізм, як знаряддя, а не навпаки". Росія, — пише Е. Кі, — для свого поширення і проникання, „користується найбільш зручним знаряддям, і якщо цьому найкраще відповідає комунізм, то користується комунізмом". У кінці: „Ця книжка, крім історичної інформації, є також пересторогою для вільних країн, якщо така пересторога потрібна". Окремо рецензент відзначає зразково складену бібліографію та індекс, додаючи, що „вони є потрібним додатком до потрібної книги про російський імперіялізм, його походження і кульмінацію в модерній формі совєтської потуги".

„Прочитайте цю книжку, щоб знати ворога", — так закінчує рецензійний відгук Вірджіл М. Нютон у газеті „Тампа - Сандей" з 13 серпня 1967 р. на працю проф. М. Чировського. Рецензент стверджує, що в книжці „найбільш дохідливо показано, що насправді немає різниці між Іваном Грозним, Петром I, Катериною II, диктатором Сталіном", хоча перший жив на початку 16 століття, а останній у 19 столітті, як і його сучасні наступники в Кремлі. Всі вони підбивали неросійські народи, провадили і провадять геноцидну політику щодо інших народів і т. д.

Щоде н н и к „Ню Йорк Таймс" лише назвав книжку проф. М. Чировського у „Списку опублікованих книжок" з 7. 27. 1967 р., але рецензії в тій газеті, на жаль, не було й дотепер. Зате багато відгуків і рецензій з'явились у льокальних газетах і журналах. Так, „Осбури Парк Івнінг Пресс" із 17 серпня 1967 р. помістив відгук члена редакції Г. Декелніка, крайнє враженого „незвичайною інтерпретацією" російської історії. Він закидає проф. М. Чировському, що той занадто підкреслює і наголошує на імперіялізмі Росії, а також, що книжка написана занадто стисло, має лише три історичні мапи. Однак, рецензент визнає, що книжка має важливе значення „для студентів, які вже мають відповідну підготову".

У своїй праці проф. М. Чировський зазначає, що він дає „не-ортодоксальне трактування російської історії", себто не таке, як звичайно прийняте в західньому світі. Рецензент у „Рейнок Таймс" з 3-го березня 1968 р. Віллям Пасі звернув увагу читачів, що сам автор попереджає про підхід до російської історії не з російської точки зору; докладно переказує зміст книжки, згадує про використання Москвою „панславізму", а тепер комунізму для поширення імперії, згадує і про переслідування українського народу Росією, про що не раз пише проф. М. Чировський у цій праці. Рецензія написана в позитивному тоні. Переказано зміст книжки в „Орбісі" — „квартальнику міжнародних справ", ч. XI/1967, видаваному Інститутом закордонних дослідів при Пенсильванійському університеті. У „Форт Вайн Нюз-Сентінел" з 7 жовтня 1967 р. Ед Тріон опублікував свій відгук під наг. „Історія Росії" дає матеріял з минулого", у якому також докладно переказав головні ідеї книжки, що викриває російський імперіялізм у минулому й сучасному, ніде не заперечуючи авторові. У „Сінсінаті Інквайєр" з 6 серпня 1967 р. Вірджінія Мішефф звернула увагу на занадто коспективно викладений зміст та певну кількість друкарських помилок, не бажаних у такому важливому виданні, але зазначає, що „ця книжка важлива для початкуючих студентів і загального читача". „Сандей Орегонієн" з 30 липня 1967 р. відгукнулись на „Вступ до російської історії" цілком позитивно. Остання газета в кінці писала: „Вцілому це цікава, інформативна і вимагаюча думки книжка". Переказ змісту книжки помістила й газета „Колумбія-Міссурі" з 14 січня 1967 року.

Чимало відгуків одержав проф. Микола Чировський від читачів його книжки безпосередньо до Видавництва. Між ними декілька й таких, з яких пробивається багатовікове „промивання мозку" західнім читачам, здійснюване Москвою колись і тепер. Є листи і від представників інших народів. Напр. від Козачого об'єднання в Англії з підписом писаря Козачої Станиці А. Федосова, з подякою за „оздоровлюючий голос". Є листи і такої особливої цінности, як від д-ра Олега Підгайного, професора історії Сходу Европи в Університеті в Ню Брансвіку й ун-ті св. Томи в Фредеріктоні, Н. Дж., який замовив 35 примірників книжки для університетської книгарні і повідомив Видавництво, що повторить замовлення в більшій кількості та що вже порекомендував своїм студентам уважно вивчати „Вступ до російської історії".

Якщо можна додати власні зауваження, то треба бажати авторові, щоб мав змогу попрацювати над цією темою ще кілька років, бо дійсно важко тисячолітню і надзвичайно складну історію Московщини, а потім Росії викласти на 200 сторінках. Що ж до стилю, то варто було б авторові не боятись місцями пожвавлювати описи, подавати їх більш здраматизовано (напр., опис убивства Грозним рідного сина, заморожування живих людей задля „потєхі" малого царевича, обертання чистих степових річок у „червонії ріки" від запорозької крови, чи в новіших часах — підступне вбивство популярного С. Кірова в Ленінграді з наказу Сталіна, за що потім українцям та ін. „інородцям" комуністи стинали голови з жорстокістю, достойною хіба їхніх прародичів „опричників").

Леонід Полтава

У справі поета Федора Коваля

Цього л і т а, відвідавши ряд країн у Европі, я мав приємну нагоду в Німеччині (Мюнхен), зустріти свого земляка і талановитого нашого поета Федора Коваля.

Федір Коваль, автор збірки поезій „Зелені Ромби", народжений на Закарпатті, після другої світової війни живе на еміґрації. Численні його твори розкидані по різних періодичних і неперіодичних виданнях, а велика кількість нових поезій лежить у рукописах в течці поета. Усі ці ще недруковані твори автор систематизував, підготовив до друку, але видати не має змоги.

Творчість Федора Коваля безсумнівно заслуговує на увагу українського читача як на еміґрації та і на Україні. Вона оригінальна, свіжа, добірна, і передусім кришталево щира. У ній відбита глибока ностальгія поета за втраченою б а т ьківщиною, його внутрішнє страждання серед чужого світу та його віра в краще майбутнє українського народу.

Переглядаючи це поетичне надбання, я прийшов до висновку, що ми мусимо допомогти поетові видати його збірку. Тому цим шляхом звертаюся до всіх шанувальників чи ентузіястів української вільної літератури, а зокрема звертаюся до всіх вужчих земляків поета — українців з Закарпаття — з закликом допогти нашому поетові видати його твори. Я підкреслюю, що його творчість глибоко й органічно пов'язана з підсонням нашого Закарпаття, хоч своїм мистецьким звучанням вона безумовно загальноукраїнська.

Я сподіваюся, що моє звернення підтримають якнайширші кола нашої громади, а зокрема підтримає Об'єднання Українських Письменників „Слово", членом якого є Федір Коваль.

Іван Фізер

ВІД ПРЕЗИДІЇ ОУП „СЛОВО"

Президія ОУП „Слово" гаряче підтримує звернення проф. Івана Фізера в справі творення фонду видання збірки поезій Федора Коваля. Всі пожертви просимо надсилати на окремий рахунок ч. 3727 при українській кредитовій кооперативі „Самопоміч" у Ню Йорку під адресою:

Selfreliance (N.Y.) Federal Credit Union, 98 Second Ave., New York, N.Y. 10003.

Чеки чи моні ордери виписувати на:

Selfreliance (N.Y.F.C.U.), Acct. 3727 (Fund Kovalia).

Появилося третє число журналу „Терем"

У видавництві Інституту Української Культури появилося з друку третє число журналу „Терем" у серії „Наші мистці на чужині". Ціле число присвячене творчості Михайла Дмитренка, відомого мистул-монументаліста, та діяча української культури. Журнал великого ф о р м а т у виданий дуже дбайливо. На двокольоровій обкладинці репродукція образу мистця Пантократор, фрагмент поліхромії з церкви оо. Василіян у Дітройті.

Про Михайла Дмитренка пишуть Іван Кейван, о. д-р Володимир Ґавліч і д-р Богдан Стебельський, а інтерв'ю з мистцем перевів Юрій Тис. Усі автори висвітлюють мистецьку і громадську працю мистця, зокрема стаття о. д-ра Ґавліча обговорює докладно монументальний твір, поліхромію церкви Непорочного Зачаття у Дітройті. Цей великий твір Михайла Дмитренка оцінив дуже високо Їх Блаженство Кир Иосиф Сліпий під час свого перебування у Дітройті.

Число 3 „Терему" появилося з нагоди 60-ліття мистця і 40-ліття його творчости.

„Терем" 3 прикрашують 22 повносторінкові ілюстрації, одна двосторінкова і 4 кольорові. На останніх знаходимо мистецьку хроніку на еміґрації за 1967 рік, та вісті з ІУК, де подано теж прізвища добродіїв, які дали можливість видати це число журналу.

Високий рівень „Терему", імена авторів, визначних знатоків мистецтва, та ілюстраційний матеріял повинні зацікавити широкі кола культурного г р о м а дянства. Монографія про Михайла Дмитренка повинна знайтися у кожній українській родині.

Б. К-ич

КНИЖКА СПОГАДІВ ПРО ПРОФ. ЄВГЕНА ГРИЦАКА

У В-ві П. Ямняка накладом Людмили Грицак появилася п. н. „Життєвий шлях проф. д-ра Євгена Грицака" збірка спогадів і матеріялів про життя й наукову діяльність видатного західньоукраїнського філолога й літературознавця проф. д-ра Євгена Грицака, який загинув без вісти в жовтні 1944 року на Словаччині. Крім спогадів і статтей самого проф. Грицака, в книжці зібрані спогади його дружини Людмили, П. Ямняка, Р. Іщука, О. Городиського. Книжка ілюстрована низкою фотографій.

ПУБЛІКАЦІЯ ПРОФ. Ю. БОЙКА ПРО „СОБОР" О. ГОНЧАРА

9-го жовтня м. р. у впливовому німецькому щоденнику "Frankfurter Allgemeine Zeitung" появилася простора стаття проф. д-ра Юрія Бойка-Блохина, колишнього ректора Українського Вільного Університету — під назвою „Спалений роман", присвячена романові „Собор" Олеся Гончара. На початку статті дослідник подав відомості про самого письменника, про заборону його твору, далі схарактеризував духову й літературну ситуацію на Україні в останніх роках та вказав на зв'язок „Собору" із загальними тенденціями в українських інтелектуальних колах на Батьківщині.

ЧИ ЛЮБИВ ТИ

Хата. Тополі. Вишні.
Сонце поміж листками. —
Все, що дає Всевишній! —
Чом же на серці камінь?

Терпко зрина уявнє —
Журавель і криниця.
Чи любив ти наявнє?
То полюби, що сниться...

1 січня 1969

МИКОЛА ЩЕРБАК

НОВІ КНИЖКИ

ПОЕЗІЯ

Василь Барка. ЛІРНИК. Вибрані поезії. В-во Нью-Йоркської Групи. Нью-Йорк, 1968. Форм. 225 x 155 мм. Стор. 301 + 7 нп.

НОВІ ПОЕЗІЇ. 1968. Ч. 10. В-во Нью-Йоркської Групи. Нью-Йорк, 1968. Форм.: 210 x 152 мм. Стор. 95 + 1 нп. (Обкладинка роботи Юрія Соловія. Тираж 500 примірників).

Микола Холодний. СУТЕНІЄ В ДУШІ... Вірші. (В-во) Сучасність. Нью - Йорк. 1969. Форм. 195 x 135 мм. Стор. 16.

ПРОЗА

Олександра Шпак. З КНИГИ ЖИТТЯ. Оповідання. Буенос Айрес — Торонто, 1968. Форм.: 200 x 145 мм. Стор. 290. (Накладом автора. Слово до Читачів Ю. Середяка).

Степан Федорівський. МОЛОДІ ПАРОСТКИ. Повість. Детройт, 1968. Форм.: 215 x 140 мм. Стор. 240.

Харитон Довгалюк. КЛАДКА НАД ПОТОКОМ. (Оповідання). Видавництво Юліяна Середяка. Буенос-Айрес, Арґентина, 1969. Форм.: 185 x 135 мм. Стор. 211 + 1 нп. (Обкладинка роботи Володимира Пилипенка. Вступне слово — А. Галан).

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

Леся Храплива. ЧАРОДІЙНЕ АВТО. Оповідання для дітей. Ілюстрації Петра Андрусева. (В-во) Нашим Дітям — ОПДЛ. Ню Йорк, 1967. Форм.: 215 x 177 мм. Стор. 95 + 1. (Кольорові репродукції і технічна редакція Володимира Варагури).

Марія Дмитренко. МИХАЙЛИК. Оповідання про юного розвідника УПА. П'яте видання. Передрук з підпільного видання в Україні. Видавництво „Євшан Зілля". Торонто, 1969. Форм.: 230 x 155 мм. Стор. 47 + 1 нп. (Видано спільним заходом В-ва „Євшан Зілля" і Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Ілюстрації М. Левицького).

Роман Завадо в и ч. ПРО ДВОХ ЦАПКІВ. ДВІ КІЗОЧКИ. Малюнки Охріма Судомори. Т-во „Нашим Дітям". Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Торонто — Нью-Йорк, 1968. Форм.: 267 x 176 мм. Стор. 12 нп.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Ярослав Гриневич. КАТРЯ ГРИНЕВИЧЕВА. Біографічний нарис. Накладом Видавництва „Гомін України", Торонто, 1968. Опр. Форм.: 215 x 145 мм. Стор. 95 + 1 нп. (Бібліотека Видавництва „Гомін України", ч. 35).

МОВОЗНАВСТВО

Роман Смаль - Стоцький. УКРАЇНСЬКА МОВА В СОВЄТСЬКІЙ УКРАЇНІ. Друге поширене видання. Наукове Товариство ім. Шевченка. Бібліотека Українознавства. Ч. 28. Видано Науковим Товариством ім. Шевченка в ЗДА. Ню Йорк — Торонто — Сидней — Париж, 1969. Форм.: 230 x 150 мм. Стор. 4 нп. + X + 318.

Дмитро Соловей. ЦІКАВА ГРАМАТИКА. Мовно - граматичні ігри, загадки, скоромовки, вправи для науки і розваги в школі, родині, в молодечих товариствах. З додатком розв'язок - відповідей. Об'єднання Працівників Дитячої Літератури — Шкільна Рада УККА. Торонто — Ню Йорк, 1968. Форм.: 230 x 155 мм. Стор. 79 + 1 нп. (Обгортка роботи мистця Михайла Михалевича. З портретом автора).

ІСТОРІЯ

Петро Стерчо. КАРПАТО-УКРАЇНСЬКА Д Е Р ЖАВА. До історії визвольної боротьби карпатських українців у 1919-1939 роках. Наукове Товариство ім. Т. Шевченка. Торонто, 1965 (книжка вийшла насправді 1968 року). Опр. Форм. 240 x 160 мм. Стор. 288. (Частину друковано у „Вільному Слові" в 1963 році в Торонті. Накладом Б р а тства Карпатських Січовиків Канади-Америки).

Theophil Hornyki e w i c z. EREIGNISSE IN DER UKRAINE 1914-1922 — DEREN GEDEUTUNG UND HISTORISCHE H I N T E R GRÜNDE. Von... Band III. Publikationen des W. K. Lypynsky Ost-Europäischen Forschungs - Instituts In Philadelphia, Pa., USA. Serie I-IV. Band III. Philadelphia, 1968. Form.: 245 x 175 mm. Pp. LX + 704.

Borys Martos. FIRST UNIVERSAL OF THE UKRAINIAN CENTRAL RADA. By... Reprinted From "The Ukrainian Quarterly," Vol. XXIV, No. 1. Spring, 1968. New York. Size 246 x 160 mm. Pp. 18.

СПОГАДИ

Володимир Галан. БАТЕРІЯ СМЕРТИ. Видавництво „Червона Калина", 1968. Формат: 205 x 145 мм. Стор. 239 + 1 нп. + 7 карт-схем. (Леонід Перфецький — кольорові ілюстрації, Иоахим Вишневецький — карти і схеми, Богдан Божемський — мистецька обкладинка. Передмова — Іван Кедрин).

Маріян Курочка. МІЦНІШІ СКЕЛІ. Видано коштами автора. Ню Йорк, 1968. Форм.: 215 x 140 мм. Стор. 31 + 1 нп. (Спогад про події в Слободіці Струсівській 10-12 квітня 1941-го).

ПРАВО

В. Маркусь. НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШОСТІ. (Відбитка з Енциклопедії Українознавства, сторінки 1739-1742). Наукове Товариство ім. Шевченка. Париж — Нью-Йорк, 1968. Форм.: 240 x 170 мм. Стор. 6 + 2 нп.

ІСТОРІЯ НАУКИ

І. Бакало, В. Кравців, В. Кубійович. НАУКА. (Відбитка з Енциклопедії У к р аїнознавства, сторінки 1706-1710). Наукове Товариство ім. Шевченка. Париж — Нью-Йорк, 1968. Форм.: 240 x 170 мм. Стор. 7 + 1 нп.

Б. Кравців, В. Кубійович. НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА. (Відбитка з Енциклопедії Українознавства, сторінки 1711-1713). Наукове Товариство ім. Шевченка. Париж — Нью-Йорк, 1968. Форм.: 240 x 170 мм. Стор. 3 + 1 нп.

ЕНЦИКЛОПЕДІЇ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА. Словникова частина. (Зошит) 23. Головний редактор про. д-р Володимир Кубійович. Наукове Товариство ім. Шевченка. Видавництво „Молоде Життя". (Мюнхен, 1968). Фор.: 250 x 175 мм. Стор. 1681-1760.

АЗБУКОВНИК. К о р отка Енциклопедія української літератури. Зшиток 4. (В-во) „Київ". (Філядельфія), 1968. Форм.: 243 x 160 мм. Стор. 185-248. (Видає й редаґує Богдан Романенчук).

БІОГРАФІЇ

Лев Биковський. ВАСИЛЬ КУЗІВ І МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ. Взаємовідносини. 1921-1927. Видання Українського Є в а н г е льського Об'єднання в ПА. Вінніпег — Детройт, 1968. Форм.: 180 x 120 мм. Стор. 19 + 1 нп. (Відбитка з журналу „Євангельський ранок", чч. 1023-1027, 1968 року).

Павло И. Петренко. ОДИН З ОСТАННІХ М О Г ІКАН. (Пам'яті Дмитра Солов'я). Доповнена відбитка з журналу „Вільна Україна" чч. 54-55, -56. Українська Вільна Громада Америки. Нью Йорк — Дітройт, 1968. Форм.: 212 x 140 мм. Стор. 29 + 3 нп.

ЗБІРНИКИ

Записки Наукового Товариства ім. Шевченка, Том CLXXVII. НА ПОШАНУ СІМДЕСЯТИРІЧЧЯ НАРОДИН РОМАНА С М А Л Ь-СТОЦЬКОГО. Редактори: Василь Лев і Матвій Стахів. Члени Редакційної Колеґії: Осип Андрушків, Микола Зайцев, Василь Стецюк, Вінкент Шандор. Накладом Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА. Нью-Йорк — Париж — Сідней — Торонто, 1963. (видано насправді 1968 р.). Формат: 240 x 163 мм. Стор. 414.

ЗА СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ... Ювілейне видання з нагоди 25-річчя створення Дивізії „Галичина" 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії. За редакцією Василя Вериги і Івана Кедрина. Братство кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА — Головна Управа. Торонто — Нью-Йорк — „Вісті Комбатанта" ч. 5-6 (36-37) — 1968. Форм.: 230 x 155 мм. Стор. 126 + 2 нп. (Спеціяльне видання журналу „Вісті Комбатанта).

ПУБЛІЦИСТИКА

Валентин Мороз. РЕПОРТАЖ ІЗ ЗАПОВІДНИКА ІМЕНИ БЕРІЇ. Суспільно-Політична Бібліотека ч. 3 (22). Документи ч. 3. (В-во) Сучасність 1968. Форм.: 195 x 130 мм. Стор. 45 + 3 нп. (Передрук із журнала „Сучасність", чч. 3, 4, 5, 6, за 1968 рік).

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Володимир Попович. СОФІЯ ЗАРИЦЬКА. Відбитка з Наукових Записок, т. XIV, 1967. Український Технічно-Господарський І н с т и т у т. Мюнхен, 1967. Форм.: 240 x 170 мм. Стор. 62-76.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ МЕЛОДІЇ. Зібрав і зредаґував Зіновій Лисько. Том 4. (Мелодії 2483-3734). Українська Вільна Академія Наук у США. Нью Йорк, 1968. Опр. Формат: 260 x 170 мм. Стор. 575 + 1 нп. (Технічний редактор і видавець: Маріян Коць. Обкладинка: Петро Холодний, Мол.).

Наталя Пилипенко. ЖИТТЯ В ТЕАТРІ. Накладом Авторки, Нью-Йорк, 1968. Форм.: 220 x 140 мм. Стор. 185 + 3 нп. + XXIII + 1 нп.

НОТИ

Осип Залеський. ФОРТЕПІЯНОВІ МІНІЯТЮРИ: 1. МОЛИТВА, 2. СПОГАД, 3. ТАНОК ВІДЬОМ. Українське Музичне Видавництво ч. 14. Бофало, 1968. Форм.: 280 x 215 мм. Стор. 7 + 1 нп.

КАЛЕНДАРІ

ЛЕМКІВСЬКИЙ КАЛЕНДАР НА БОЖИЙ 1969 РІК. Зредаґував Юліян Бескид. Обкладинка роботи арт. мал. М. Левицького. (5-е з черги видання). Видання Організації Оборони Лемківщини. Торонто — Пассейк, Н. Дж. (1969). Форм. 230 x 155 мм. Стор. 128 + 4 нп.

КАЛЕНДАР СВІТЛА НА БОЖИЙ 1969 РІК. XXX річник. Видавництво ОО. Василіян. Торонто, Канада, 1969. Форм. 227 x 155 мм. Стор. 192.

„Українське Різдво і Йордан в Римі"

Рим (УПБ). — Під цим заголовком ватиканський щоденник „Ль'Оссерваторе Романо" від 8 січня помістив хроніку різдвяних відправ Верховного Архиєпископа Української Католицької Церкви, Кардинала Кир Иосифа, при участі українських спільнот Риму.

Відправа Великого Повечер'я з Литією відбулася в університетській каплиці св. Климентія при участі Блаженнішого Кард. Кир Иосифа в сослуженні кількох отців професорів. Також Святу Вечерю влаштовано в осідку Українського Католицького Університету, на яку Кир Иосиф запросив кількох гостей, ближчих співробітників.

В день Різдва Христового о год. 8-ій вранці Кард. Кир Иосиф відслужив у Соборі св. Петра на гробі св. Иосафата св. Літургію в сослуженні о. проф. М. Пришляка, салезіянина, і о. Олександра Манчіча, бенедиктинця, при участі численних представництв українських спільнот. Поряд українських спільнот брали участь в св. Літургії також чужі представники, між ними румунський Владика, Кир В. Крістеа, і єпископ Юлій Барбета. Співали злучені хори питомців Великої і Малої Українських Папських Семінарій. По св. Євангелії Кард. Кир Иосиф виголосив своє Різдвяне Послання, як коротку різдвяну глибокозмістовну проповідь. Тоді ж багато з присутніх приступило до св. Причастя, а по закінченні Богослужби вся громада зібралася навколо свого Верховного Пастиря, щоб поділитися з ним різдвяною радістю і передати йому святочний привіт та новорічні побажання.

Подібно відсвятковано і Йордан з Водосвяттям у Молитовниці св. Климентія Папи на Українськім Католицькім Університеті.

ПРИВІТ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗОВІ З НАГОДИ 75-ЛІТТЯ!

Бажаю Урядові УНСоюзу, Редакції „Свободи", духовим друзям, друкарям, всім співробітникам, всім членам, а передусім першим членам — лемкам-патріотам, що започаткували таке велике, святе діло у новій прибраній батьківщині — Америці — батька Ю. Вашинґтона, про котрого сказав пророк України — Т. Шевченко, „коли ми діждемося Вашинґтона з новим і праведним законом, а діждемось таки колись".

Ті перші будівничі, вже відійшли від нас — Їм Вічна Пам'ять — а тим, що живуть, новим піонерам Многая Літа. Союзовий орган „Свобода", що також має 75-літ, все голосив правду про Україну і про її боротьбу за своє визволення. „Свобода" ще перед моїм приїздом до Канади у 1925 році перша подала вістку — д-р К. Трильовського про мій приїзд. Ще у Чехії мене намовляв д-р К Трильовський, щоб я їхав за океан, де зможу послужити Україні. Приїхавши до Канади, я і розпочав негайно свою працю. Мій курс танку покінчило в Канаді 30,000, в Америці 70,000 осіб. Разом сто тисяч. Не треба казати, що зробив український танок — це загально відомо.

Дорогі бувші мої учні провадили й провадять школи українських танків і танком прославляють Україну. Тепер якраз сповнюється 50 літ, як у Києві, столиці України, започаткував я першу Школу Українського Національного Танку. У цей ювілейний рік — при всяких оказіях — закликаю всіх моїх бувших і теперішніх танцюристів та їх батьків, щоб стали членами УНСоюзу, як я це зробив зараз по приїзді до Америки. Я є членом УНСоюзу понад 35 літ і буду ним, поки мого життя.

Тож з нагоди 75-ліття УНСоюзу і „Свободи" впишуйте себе, Ваших дітей і Ваших знайомих до цієї найбільшої української організації, щоб у рік 1969-ий зросла вона до 100-тисячного членства. Дай Боже!

Хай живе Український Народний Союз, хай живе газета „Свобода"!. Хай живуть всі сини і дочки Українського Народу" — на честь і славу Богові, Америці, Канаді і Україні.

Щиро вітаю всіх.

ВАСИЛЬ АВРАМЕНКО

1675 Норт Вестерн Авеню, Голливуд, Каліфорнія. 90027

Рукопис українського синонімічного словника викинено в Києві „як непотріб"

Київ. — Український читач на Батьківщині має декілька, хоча дуже мало, термінологічних словників та українсько-російських, зате взагалі не має синонімічного словника рідної мови. Зразок такого словника: „Нишкнути, втихати, замовкати, затихати, притихати, стихати, тихнути, втихомирюватись, утихати, ущухати" і т.д. У словнику нещодавно померлого мовознавця Андрія Багмета подано при тих словах приклади з творів українських письменників. Журнал „Україна" в числі 2 з січня ц.р. виявив справжню мартирологію з тією науковою і крайнє важливою працею А. Багмета: „1959-1964 рр. на сторінках літературно-художнього місячника „Вітчизна" з легкої руки М. Т. Рильського публікувались „Матеріяли до синонімічного словника" Андрія Багмета. На слові „нещадно" (No. 7, 1962 р.) публікація урвалась. А коли помер автор А. Багмет, виникла загроза взагалі втратити ці матеріяли — їх викинули як непотріб". Журнал пише: „Редакція журналу „Україна" скористалася люб'язністю письменника Дмитра Гринька, який розшукав частину рукопису, і вирішила продовжувати публікацію. Ми сподіваємось, що донька А. Багмета — Галина Андріївна та дружина його — Катерина Іванівна сприятимуть доведенню цієї благородної справи до кінця. Звичайно, редакція не вважає, що ці матеріяли цілком досконалі. Вони, безперечно, потребують і доповнень, і подальших розробок. Проте ця праця, поки що єдина, так потрібна в практичній роботі широких кіл громадськості". На сторінках названого журналу відновлено публікування синонімічного словника А. Багмета з тим, що „можливо ця публікація, нарешті, спонукає Інститут мовознавства прискорити видання словника синонімів української мови".

СОБОРНІСТЬ — СЬОГОДНІШНІ

(Закінчення зі стор. 2-ій)

ординації зовнішньополітичних виступів.

Тому ми закликаємо не обмежуватися ювілейними академіями для відзначення 50-ліття проголошення Соборности. Було б дуже корисно влаштовувати також конференцій і симпозіюми для ширшого обговорення цієї найактуальнішої для політичної еміграції проблеми. Особливо бажаними є такі виступи на форумах студентських і молодечих організацій протягом цього ювілейного року.

З огляду на зазначене, треба вітати ініціятиву Представництва ВО УНРади в ЗСА, яке влаштовує в суботу 15-го лютого Конференцію в приміщенні УВАН в Ню Йорку з трьома доповідями, в яких буде розглянуто проблему Соборности в широкому аспекті, а саме: полк. В. Кедровський говоритиме на тему „Правне завершення Соборности України 22 січня 1919 р.", проф. О. Олесницький зробить доповідь на тему „Соборність, міраж чи дійсність?", а д-р Я. Туркало доповідатиме на тему „Українська Соборність на фоні загальної східньо-европейської історії". Мистецька частина покаже вияв духа соборности в мистецтві.

Треба сподіватися, що українське громадянство поставиться до Конференції з відповідною увагою.

А. Гудовський

НОВА „ЕЛЕКТРОСОКОВИЖИМАЛКА"...

До редакції „Радянської України" з 5 лютого телефоном із Харкова повідомили про наступну подію на заводі „ім. Леніна": „Вже випробували і підготували до масового виробництва електросоковижималку нової конструкції СВ-2, здатну за 15 хвилин переробити вісім кілограмів фруктів і ягід. Раніше, щоб відкинути вичавки фруктів вижималку треба було зупиняти, а тепер це робиться автоматично".

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що дня 11-го лютого 1969 року несподівано відійшов від нас у Вічність на 61-му році життя наш Найдорожчий

МУЖ і БАТЬКО

бл. п.

Інж. ОСИП КЛЬОВАН

ПАНАХИДА — в п'ятницю, 14-го лютого ц. р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Senko, 213 Bedford Avenue, Brooklyn, N.Y.

ПОХОРОН в суботу, 15-го лютого 1969 р. о год. 8-ій ранку з церкви св. Духа на Брукліні, а звідтам на цвинтар Evergreen.

В глибокому смутку:

дружина — НАТАЛІЯ
донька — ЛІДІЯ з мужем СТЕФАНОМ
і Родина

Ділимося сумною вісткою з Друзями-Мистцями і цілою Українською Громадою, що дня 13-го лютого 1969 року відійшов у Вічність на 79-му році життя

бл. п.

МИХАЙЛО ОСІНЧУК

Почесний голова Об'єднання Мистців Українців в Америці, член-основоположник Асоціяції Українських Незалежних Мистців у Львові, першун українського новітнього іконопису, мистець і мистецтвознавець.

В глибокому смутку:

УПРАВА НЮЙОРКСЬКОГО ВІДДІЛУ ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ

У ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ нашого Найдорожчого

сл. п. Інж. ЯРОСЛАВА РАКОВСЬКОГО

ПОМИНАЛЬНІ БОГОСЛУЖЕННЯ І ПАРАСТАС

будуть відправлені:

у КЛІВЛЕНДІ, П'ЯТНИЦЯ, дня 21-го ЛЮТОГО 1969 р. в церкві СВ. АП. ПЕТРА й ПАВЛА, о год. 8:30 рано;

в НЮ ЙОРКУ, НЕДІЛЯ, 2-го БЕРЕЗНЯ 1969 р. у церкві СВ. ПОКРОВИ, 1745 Washington Ave., Bronx, о год. 10:30 рано.

НІНА — дружина зі Синами і Внуком
РОМАН — брат з Родиною

У глибокому смутку повідомляємо усіх Рідних, Знайомих і Мистців-Друзів, що в четвер 13-го лютого 1969 р. увечері відійшов у вічність після довгої і важкої недуги, визначний український маляр-візантиніст, виконавець церковної поліхромії в старо-українському стилі у численних церквах західньо-українських земель, у ЗСА і в Канаді, заслужений діяч українського мистецтва, співорганізатор АНУМ та співредактор журналу Мистецтво у Львові, почесний член ОУМА, член НТШ

Проф. МИХАЙЛО ОСІНЧУК

ПОХОРОН Покійного відбудеться в суботу, 15-го лютого 1969 року о год. 2-ій по пол. після відправлення Панахиди з похоронного заведення П. Яреми при 7-ій вул. до церкви св. Юра і потім на Український Православний Цвинтар в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Д-р РОМАН ОСІНЧУК — брат з дружиною ЛІДІЄЮ та донькою ЮЛІЯННОЮ
і Родина на еміграції та в Краю

НЕДІЛЯ, 9. БЕРЕЗНЯ 1969

ГОДИНА: 6-та ВЕЧ.

FASHION INSTITUTE
225 West 24th Street
NEW YORK CITY

Всі місця нумеровані. Квитки вступу в передпродажі в книгарнях Арка, Еко, Сурма та в „Самопомочі".

Комітет Об'єднаних Американсько-Українських Організацій Великого Ню Йорку

— і —

Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці

відзначують

РОКОВИНИ Тараса ШЕВЧЕНКА

В ПРОГРАМІ:

Театр Шевченкового Слова

у виконанні

Студії Мистецького Слова

Ведучий програму: ЙОСИП ГІРНЯК
Постава: ЛІДІЯ КРУШЕЛЬНИЦЬКА
Хореографія: РОМА ПРИЙМА-БОГАЧЕВСЬКА
Музика: ІГОР СОНЕВИЦЬКИЙ
Оформлення і костюми: СЛАВА ГЕРУЛЯК
Світло: ІГОР ШУГАН

75-річчя Українського Народного Союзу

Ювілейний Бенкет і Баль

СУБОТА, 22-го ЛЮТОГО 1969 р.
ГОТЕЛЬ КОММОДОР
42 Street and Lexington Avenue
NEW YORK CITY

Оркестра:
Йосипа Врубля

Головна Балева Заля — год. 7 веч.

Білети в ціні $15.00 для Членів УНС і загалу Громадянства можна одержати в передпродажу в Головній Канцелярії УНСоюзу безпосередньо або через Секретарів Відділів.

Праця
HELP WANTED MALE

TOOL & DIEMAKER
Experienced in sharpening and maintaining. Dies. Good pay. Steady. Good working conditions.
Eagle Metal Works
36-27 — 36th Street
Long Island City ST 4-3057

OPPORTUNITY
Set-up man. W and S Chuckers, also automatic chucker operators, turret lathe operators, semi-experienced and experienced and machinist trainees. Overtime and benefits.
Call 473-6477

1st Class
MOULDERS
Must be experienced four sided moulder operators. Modern woodworking mill, in Boston area. Excellent wages and fringes. Will relocate. Apply call or write to Mr. Olsen
New England Casket Co.
1141 Bennington Street
East Boston, Mass.
(617) LO 9-1510

EXPERIENCED AUTO BODY REPAIR MEN
Steady work plus plenty of overtime. Apply in person.
COLLISION SPECIALISTS INC.
8520 Tonnelle Avenue
North Bergen, N.J.

ПОМІЧНИКИ
Pipe Fitters, досвід неконечний, навчимо, праця при істаляції вогнепожежної системи. Доск. нагода для доброї будучини. Постійна праця.
GL 3-6700-6701
Capital Fire Sprinkler Co.
212 Evergreen Avenue
Brooklyn, N. J.

TOOL & DIE MAKERS
Punch Press Operators (4)
Men with minimum of 2 year experience on Progressive Dies. Excellent salary + overtime. Hospital, Blue Cross, Blue Shield, Major Medical, Life Insurance. Profit sharing plan. For interview tel. 201 674-6867
Tryco Tools, 363 Jefferson, St., Orange, N.J.

AUTO BODY & FENDER MAN
Досвід, висока платня, 40 год. тижнево, великі бенефіти, досконала нагода.
24-29 — 45th St., Astoria, L.I.
Тел. RA 8-3104, питати за Eric або Rudolph

СУПЕРІНТЕНДЕНТ
Подружжя. Brooklyn, 24 род. дім, # 6 олива, спалювач сміття, апарт. + готівка. Власні приладдя: на пенсії або може працювати.
385-7158 або 327-3230

CAREER OPPORTUNITY
Established Milk Route. Highest union wages. Permanent employment. Pesion. Hospitalization. Life insurance. Cash security required. See Mr. O'Grady.
Tilton Dairy Farms
730 Union Ave., Union. NJ
(201) 687-3333

GUARDS
Праця в околиці. Pensylvania Station. Від понеділка до п'ятниці. Початкова платня $1.80 на год., автомат. підвишки, уніформи.
Nat Levin Service
26 West Park Avenue
Long Beach, L. I.
(516) 431-7272

РОБІТНИКИ МОЛОЧНОЇ ФАРМИ
Потрібно досвідченого. Треба їздити трактором. Добра платня, помешкання, досконала нагода для відповідного.
Тел. Mr. Wing
(914) 677-9937

СУПЕРІНТЕНДЕНТ
Середнього віку або подружжя, на пенсії, праця на кілька годин, до 27 род. дому в Union City, N.J. Платня + вкл. 4 кім. апартамент. Мусить мати дещо досвіду.
Телефон. цілий день
(201) 239-7117

ОПТИК
Досвід — лайсенс. Повний час. Добра платня.
J. Rolchin Opticians
E. 71, Route 4
Paramus, New Jersey
(201) 843-2020

Bookkeeper
Preferably with some experience duties include Accounts payable and receivable, payroll, etc. Steady work, good wages, liberal benefits. English or German language required. Long established Firm. Apply in person or call
H. Suchs or H. Greul
(212) 777-2900
RONTHOR REISS CORP.
111 4th Ave. (Cor. 12th St.)
New York City

АСИСТЕНТ ФОРМАНА
Вимагається дещо досвіду, вимаг. знання thermoforming, але неконечно, добра постійна праця, доск. бенефіти, провадить до найкр. праці.
J. & E. Plastecs
400 Nepperhan Avenue
Yonkers, N.Y. (914) 476-3456

Праця
HELP WANTED MALE

КУХАР
до одного з найкращих ресторанів Лонг Айленду. Постійна праця з доброю платнею, до престіжового підприємства, тільки сталі, відповідальні особи, які хочуть добру позицію повинні голоситись. **Тел. Mr. Victor**
516 CH 8-8386, Westbury, L.I.

МЕХАНІК
"Ironworker" — Welder
$2.75 на годину + овертайми. Госпіталізація — бенефіти.
Baltic Conveyers Inc.
75 Burlews Court
Hackensack, N.J.
(201) 489-5677

ФАБРИЧНІ РОБІТНИКИ
при холодільниках. Заробляєте під час науки. Доск. нагодаш добрі умовини праці, добрі юнійні бенефіти.
Frigid Igloo Mfg. Corp.
498 Nepperhan Avenue
Yonkers, N.Y. 914 YO 5-8891

Праця
HELP WANTED FEMALE

ОПЕРЕЙТОРКИ
Досвід — такоя практикуючі, навчимо. Добра нагода. Постійна праці. Голоситись:
STAR BRITE
6215 Palisade Avenue
West New York, N.J.
(201) 861-2424

РУЧНІ ПОПРАВКИ
Досвід. Повний час або на кілька годин. Добра платня. Доск. нагода для відповідного.
ALICE STYLES
139 West 72nd Street
New York N.Y. TR 3-2799

ПОТРІБНО ЖІНКИ
для догляду над дитиною. Окрема кімната з лазничкою + платня за умовою. 10 хвилин до церкви у Гартфорді.
Дзвонити (203) 828-6133

ГОСПОДИНЯ
Жінка в зрілому віці, до 2 малих дітей, мусить любити діти, господарство, мешкання на місці. Вимаг. рекомендації. Прив. air cond. кімната, TV, тепла дом. атмосфера, в Englewood, тел. 201 487-5252.

Праця
MALE & FEMALE

DEBRA SPINNING MILL
UNDER NEW OWNERSHIP NOW OFFERING GOOD WAGES AND MANY FRINGE BENEFITS INCLUDING . . .
6 Paid Holidays
Vacation Pay
Free Group Insurance
OPENINGS ON 2nd AND 3rd SHIFTS FOR . . .
SPINNERS
WINDERS
TWISTER
TENDERS
Trainees
Willing to Learn
$1.80 per hour
Opportunities for Overtime
SEE MR. LANE or MR. INTILI
MON. through FRI.
9 a.m. to 6 p.m.
or call
944-6850; 944-6851
for interview
DEBRA SPINNING MILL
Mill Street
Johnston, R.I.
An equal opportunity employer

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

СПОРТ

Редагує В.Сохан

ЛЕЩЕТАРСЬКІ ЗМАГАННЯ ЗА ПЕРШІСТЬ УСЦАК

В суботу, 15-го лютого 1969 на лещетарських трасах Killington Ski Area, Vermont, відбудуться лещетарські змагання за першість Української Спортової Централі Америки й Канади. Реєстрація та льосування місць учасників змагань відбудеться цього ж дня ранком о год. 8.30 в Snow Shed Lodge, Killington Ski Area, а негайно після цього почнуться змагання.

У вечері, починаючи від год. 7-ої, буде влаштована спільна вечеря для учасників змагань та роздача нагород переможцям в приміщенні цієї самої Snow Shed Lodge.

Клюб, який здобуде перше місце в дружиновому точкуванні, здобуде мандрівну нагороду Торонта, яка була досі в руках лещетарських дружин КЛК Клівленд — 1968 року, КЛК Торонто — 1967 і 1966 року, і КЛК Ню Йорк — 1965 року. За перше місце в комбінації чоловіків одержить переможець перехідну чашу ім. д-ра Володимира Вренцьони. В минулому році став переможцем цієї конкуренції і володарем чаші лещетар КЛК Ню Йорк Зенко Маркевич. За три перші місця одержать учасники медалі, що їх уфундували КЛКлюби з Клівленду, Торонта й Ню Йорку. Господарем змагань є КЛК Ню Йорк.

Змагуни і змагунки беруть участь у цих змаганнях на власну відповідальність.

Роб

БРІДЖОВІ ЗМАГАННЯ „ЧОРНОМОРСЬКОЇ СІЧІ"

Чергові змагання в „дуплікейт брідж", що їх влаштовує бріджова ланка УСТ „Ч. Січ" в Нюарку, відбулися 31-го січня ц. р. в домівці Т-ва. Вони закінчилися такими вислідами:

1. проф. Е. Федоренко — інж. А. Лапичак 63.75% т.
2. д-р Я. Ляшевич — Ігор Хома 60.00% т.
3. інж. М. Тарапацький — М. Дзядів 51.25% т.
4. С. Хромовський — М. Яворський 47.50% т.
5. інж. Я. Букачевський — А. Лісевич 46.25% т.
6. інж. В. Цетенко — В. Юркевич 31.25% т.

М. Яворський, ланковий

Різне

ПЛАМБЕР
Виконує нові модерні лазнички, нові рури, нові бойлери, також направляє кожну інсталяторську роботу по приступних цінах.
Тел.: (212) 436-2523

Найкращий дарунок, найвартісніший дарунок
в Україну Цертифікати Дарунків
(Долярові цертифікати ЗСА)
Ваші кревні можуть вибрати що вони хочуть, коли хочуть і за це дістануть багато більше. Ваші кревні це потвердять. Багато тисяч вже замовили **Дарунки-Цертифікати** для своїх кревних через **Intertrade Express Corp.** і кревні написали які вони є щасливі і задоволені. Абсолютно не має оплати за обслугу, ані для Вас, ані для Ваших кревних, тому, що ми дістаємо комісове за нашу працю. Якщо Ви ще не замовили **Цертифікатів-Дарунків**, жадайте наших дарових каталогів для повної інформації.
ЗАМОВЛЯЙТЕ ТЕПЕР. ЗАМОВЛЯЙТЕ ТІЛЬКИ ЧЕРЕЗ
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Second Floor
NEW YORK, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530
Жадайте наших дарових каталогів.

Праця
HELP WANTED FEMALE

STENOGRAPHER
Electric typewriter
Customs brokerage office. All benefits. An equal opportunity employer.
Call Mrs. De Vivo
(212) 943-7060, ext. 838

Праця
MALE & FEMALE

GENERAL CLERICAL
With Typing
Customs brokerage oficce. All benefits. An equal opportunity employer.
Call Mrs. De Vivo at
(212) 943-7060, ext. 838

TRAVEL TO
U.S.S.R. – UKRAINE – POLAND
3-WEEKS
GROUP DEPARTURES:
June 5th – July 8th
Visiting: Moscow, 3 days; Lviv, 7 days; Kiev, 5 days; Vienna, 3 days; Amsterdam, 2 days.
Optional — Excursion to TERNOPIL.
TOTAL COST $799.00.
June 8th – July 7th – August 3rd
Visiting: Warsaw, 2 days; Cracow, 3 dayst; Lviv, 7 days; Ternopil, 3 days; Poland (visiting relatives) 5 days;
Optional — Excursion to KIEV. **Total Cost $709.00**
INCLUDED: Round trip Air Transportation, First Class Hotels, Meals, Transfers, Sightseeing, etc.
EARLY RESERVATIONS PREFERRED!
Immigration Specialists: We will help you bring your relatives and friends for a visit or permanent residence in the U.S.A.
CAPITOL TRAVEL
830 S. Broad Street, Trenton, N.J. 08611
599-3882 or 599-4533

М'ясо і ковбасні вироби
за німецьким виробом для смакунів.
Вироби у власній фабриці ковбас.
ТІЛЬКИ ОДНА ЯКІСТЬ — НАЙЛІПША
яку найліпше люблять господині і цілі родини.
Зайдіть до найближчої КРАМНИЦІ KARL EHMER
KARL EHMER PORK STORES
Головна крамниця:
63-35 Fresh Pond Road Ridgewood — Brooklyn, N.Y.
Філії крамниць в Ню Йорку і поза містом.

1894 - 1969
СТАНЬТЕ ЮВІЛЕЙНИМ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ! РОЗБУДОВУЙТЕ І СКРІПЛЮЙТЕ УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ В ЗСА І КАНАДІ. ПРИДБАЙТЕ ЖИТТЬОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ СЕБЕ І СВОЇХ РІДНИХ!

Тільки п'ять минут коштує придбання життєвого забезпечення. Його брак можуть Ваші рідні відчувати ціле життя. Ще сьогодні забезпечіться в Українськім Народнім Союзі!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

НЕДІЛЯ, 16-го ЛЮТОГО 1969 р.

НЮ ГЕЙВЕН, Конн. Місячне збирання вкладок 370-го Відд. по першій Сл. Божій о год. 8-ій до 12:30 по пол. Проситься вплачувати річні і місячні вкладки за 1968 р. Секретар не буде збирати вкладок 23-го лютого, бо буде на 75-літнім ювілею УНС. — В. Гіна, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Річні збори Т-ва Т. Шевченка — 289 Відд. о год. 3-ій по пол. в Укр. Амер. Клюбі, 292 Hudson Ave. На порядку: звіти Управи і вибір нової на 1969 рік. Проситься чл. прибути. — Управа.

ЕЛМАЙРА, Н. Й. Місячні збори Т-ва І. Франка — 271-ий Відд. о год. 2-ій по пол. в Укр. Амер. Нар. Клюбі. Переобрана Управа запрошує чл. взяти участь, на яких буде обговорено справу відсвяткування 75-літнього Ювілею УНС. — А. Теплюх, гол., П. Німець, кас., І. Чопко, секр.

ПАССЕЙК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва І. Франка — 97 Відд. о год. 2-ій по пол. в Укр. Централі, 240 Говп Аве. Проситься чл. прибути на збори. — Управи.

ПАССЕЙК, Н. Дж. Річні звичайні загальні збори Т-ва Т. Шевченка — 42 Відд. о год. 2-ій по пол. в УНДомі, 237 Hope Ave. На порядку: звіт уступаючої Управи і вибір нової на 1969 р. Проситься в 75-ліття УНС приєднувати нових членів. По Загальних Зборах відбудеться прийняття. — В. Новацький, предс., П. Головачук, фін. секр., Н. Михайлишин, касир, В. Марущак, рекр. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Річні загальні збори Б-ва св. Володимира — 105 Відд. о год. 2-ій по пол. в УНДомі при Клярісса і Рован вул. з порядком визначеним статутом УНС. Прохається членство прибути і вирівнять залеглі вкладки. — Управа.

НЮАРК, Н. Дж. Місячні збори і збирання вкладок Б-ва св. І. Хрестителя — 76-ий Відд. о год. 1-ій по пол. в Укр. Кат. Школі при Сенфорд Аве. і Айві вул. Є дуже важні справи, тому проситься прибути і вирівняти залеглі вкладки. — М. Деметчук, предс., В. Салабун, секр., А. Нагнибіда, кас.

ЧИКАГО, Ілл. Річні загальні збори Б-ва св. о. Николая — 106 Відд. о год. 1-ій по пол. в залі Дому Відд. УНС при 843-945 Норт Вестерн Евню. На порядку: звіти Управи, Контр. Комісії, вибір Управи і К. Комісі на 1969 р., внески і запити. Проситься прибути і вирівняти залеглості. — А. Іванюк, предс.

Business Opportunity

BOAT YARD L.I.
So. shore Nassau. Small Compact — with living quarters full equipped. Deep water canal, in operation 18 yrs. Could be used also as fishing station etc. This is an ex. buy. Priced for quick sale. See to appreciate. Selling due to other interests. Call owner
(516) GE 1-0437

ДОБРЕ ЧИТАТИ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ
СОЙКА-ШТУКАРКА
РОМАНА ЗАВАДОВИЧА
Ціна — 1 долар
МОЇ ДНІ
Ціна — 25 центів
БОРИС ОЛЕКСАНДРІВ

ПРОГУЛЬКИ в УКРАЇНУ
ГРУПОВІ по 21 ДНІВ

5-го червня 1969 р.
Київ, Львів, Краків, Варшава, Франкфурт. Бажаючі відвідати родину в Польщі, одержать окремі грошові купони вартости коштів готелів. Прогулька в Карпати включена. **Ціна $795.00.**

17-го липня 1969 р.
Київ — 3 дні, Львів — 7 днів, опісля виїзд до Перемишля. У Польщі, відвідувачі родин — кожний одержить в додатку купоня вартости $25.00. **Ціна $610.00.**

27-го липня 1969 р. *Небувале!*
Прогулька пароплавом через Дніпрові пороги, побачите острів „Хортицю", Запоріжжя, Київ, Канів, Херсон, Чорне море, Одесу, Львів та Москву.
Кошт — 1-ої кляси готелі та кабіни — $875.00; туристичні готелі та кабіни — $775.00.

Учасники всіх трьох груп відвідають Шевченкову могилу.

В нашій фірмі заощаджуєте гроші. За чесну та точну обслугу ручимо. Дуже радо уділяємо точніші інформації. З огляду на обмежене число місць, просимо якнайскоріше голоситись.

Kozicky Travel Agency
65 E. 183rd Street Bronx, N.Y. 10453
(212) 295-2280

1. **ЧИ МАЛИ ВИ ПРИКРОЩІ,** посилаючи ПОСИЛКИ-ДАРУНКИ Вашим своякам?
2. **ЧИ ПОБИРАЛИ** з Ваших свояків **ДОДАТКОВІ МИТНІ ОПЛАТИ?**
3. **ЧИ ВЕРТАЛАСЯ** Ваша посилка назад до ЗСА?
4. **ЧИ ЩОСЬ ПРОПАЛО** з Ваших посилок?
5. **ЧИ ПОТЕРПАЛИ ВИ,** очікуючи потвердження в одержанні посилки із-за довгочасної доставки?

ЩОБ УНИКНУТИ ЦИХ МОЖЛИВИХ ВИПАДКІВ, користуйтеся послугами найстаршої і найсолиднішої фірми

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

яка своїм 39-річним зразковим досвідом створила солідну репутацію серед своїх численних задоволених клієнтів у ЗСА і їхніх близьких в СССР.

Усі наші філії мають досвідчений персонал, мають вибір найрізноманітніших товарів, уповноважені через Подарогіфтс, Інк., приймати замовлення на харчові — промислові — дарункові сертифікати товарів совєтського виробу.

По інформації і каталоги звертайтеся до головної контори або її філій.

MAIN OFFICE
GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106
Tel.: (215) WA 5-3455

ВІДДІЛИ:

Philadelphia, Pa. 19123, 1013 N. Marshall St. — WA 5-8878
Baltimore, Md. 21224, 3206 Eastern Ave. — DI 2-2374
So. Boston, Mass. 02127, 390 W. Broadway — AN 8-8764
Chicago, Ill. 60632, 4102 Archer Ave. — FR 6-6399
Chicago, Ill. 60622, 2242 W. Chicago Ave. — BE 5-7788
Cleveland, Ohio 44119, 787 E. 185th St. — 486-1836
Detroit, Mich. 48210, 6460 Michigan Ave. — TA 5-7560
Elizabeth, N.J. 07206, 956 Elizabeth Ave. — (201) 354-7608
Hamtramck, Mich. 48212, 11415 Jos. Campau Ave. 365-6350
Kansas City, Kansas 66102, 18 S. Bethany — AT 1-1757
Los Angeles, Calif. 90026, 2841 Sunset Blvd. (213) 382-1568
Miami, Fla. 33138, 6405 Biscayne Blvd. — FR 9-8712
Minneapolis, Minn. 55414, 217 E. Hennepin Ave. FE 2-4908
New Britain, Conn. 06052, 97 Shuttle Meadow Ave. 224-0829
New York, N.Y. 10003, 101 First Ave. — OR 4-3930
Omaha, Neb. 68107, 5524 So. 32nd St. — 731-8577
Parma, Ohio 44134, 5432 State Rd. — 749-3033
Pittsburgh, Pa. 15222, 346 Third Ave. — GR 1-3712
Rochester, N.Y. 14621, 683 Hudson Ave. — BA 5-5923
San Francisco, Calif. 94122, 1236 — 9th Ave. — LO 4-7981
Seattle, Wash. 98103, 1512 No. 39th St. — ME 3-1853
South River, N.J. 08882, 168 Whitehead Ave. (201) 257-2113
Springfield, Mass. 01103, 1840 Main St. 736-9636 - RE 4-8354
Trenton, N.J. 08611, 730 Liberty St. — LY 9-9163
Vineland, N.J. 08360, Parish Hall, W. Landis Ave. (609) 691-8423
Worchester, Mass. 01604, 82 Harrison St. — (617) 798-3347

NEW YORK OFFICE
220 Park Ave. South. cor. 18th St. New York N.Y. 10003
Tel.: (212) 982-8410

НЮЙОРКСЬКА ПРОВІДНА КРАМНИЦЯ КОВБАС
та німецькі спеціяльності
SCHALLER & WEBER
— ДІМ ЯКОСТЕЙ —
РІЗНІ М'ЯСНІ ВИРОБИ, СВІЖЕ М'ЯСИВО ДО ВАРЕННЯ І ПЕЧЕННЯ
КОВБАСКИ • ШИНКИ
9 Великих крамниць 9

In NEW YORK: 1654 2nd Avenue (85-86 Sts.) — TR 9-3047
In RIDGEWOOD: 56-54 Myrtle Avenue — VA 1-7068
In ASTORIA: 28-28 Steinway Street — AS 4-3210
FRANKLIN SQUARE, L.I.: 981 Hempstead Tpk. — 437-7671
In FLUSHING: 41-06 Main Street — HI 5-2552
In JACKSON HEIGHTS: 82-10 37th Avenue — DE 5-1154
In FLORAL PARK, L.I.: 259 — 17 Hillside Avenue — 348-6116
In POUGHKEEPSIE, N.Y.: 450 Main Street — (914) 454-9070
In EAST NORTHPORT, L.I.: 250 — A Lark Field Rd — (516) 757-0801

ARKA Company
48 E. 7th ST.
Tel.: GR 3-3550. New York City
КОМПЛЕТ ТВОРІВ ІВАНА ФРАНКА. 20 томів за $80.00 гарний дарунок з нагоди свят.

Різне

Українське Висилкове Бюро
ROMAN PARCEL SERVICE
141 2nd Ave., New York City
Tel.: GR 5-7430. — Висилаємо ПАЧКИ з ОДЯГОМ і ХАРЧАМИ в УКРАЇНУ і до СССР. Приготовлено великий вибір матеріялів і різних товарів на висилку для рідних на свята по дуже дешевих цінах.
Уряд. год.: від понед. до суб. 8:30-6, неділя від 10-2 по пол.

НАГОДА!
Їду автом до Фльориди, можу взяти 2 особи. По ближчі інформації дзвонити —
(212) 549-1643

ПЕРЕКЛАДАЧІ ЕВРОПЕЙСЬКИХ МОВ.
Якщо маєте мовні труднощі в одержанні N. Y. Drivers Licence, чи зміни стейту або заграничного дозволу їзди, телефонуйте до нас. Вся обслуга в укр. мові.
(212) 228-4740

Real Estate

FLORIDA REAL-ESTATE
ВАЖАЄТЕ купити: дім, готель, мотель, апартамент, фарму чи бизнес — маємо 4 бюра для Вашої обслуги. Звертайтесь до
СТЕПАНА КОВАЛЬЧУКА
Southland — Realtors
8252 Biscayne Blvd.
MIAMI, Fla.
Phone (305) 757-0661

В Маямі, недалеко укр. кат. церкви продається **5 КІМ. УМЕБ. ДІМ** з гарним садком, 65 x 100 за $8,500, готівки $3,000.
Дзвонити (305) 226-9240
Писати: Mr. Hroniw
1026 S.W. 71st Ct.
Miami, Fla. 33144

Funeral Directors

Theodore WOLINNIN, Inc.
Директор Похоронного Заведення
123 East 7th Street
NEW YORK, N.Y. (9)
Tel.: GR 5-1437
СОЛІДНА ОБСЛУГА

LYTWYN & LYTWYN
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга ЩИРА і ЧЕСНА.
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey.
801 Springfield Avenue
IRVINGTON, N.J.
NEWARK, N.J.
ESsex 5-5555

КОВАЛЬЧИК
FUNERAL HOME
Completely AIR CONDITIONED
Займається Похоронами в стейті NEW JERSEY.
Ціни приступні для всіх. Обслуга чесна й найкраща. У випадку смутку в родині, кличте, як в день, так і в ночі
WILLIAM F. RASLOWSKY, Manager
129 Grand Street
(cor. Warren Street)
JERSEY CITY, N.J. 07302
HEnderson 4-5131

SINKOWSKY
FUNERAL SERVICE
4221 PARK AVENUE
BRONX, N.Y. 10457
(near E. Tremont Avenue)
Tel.: 863-2475
Директор
ЙОСИФ СЕНКОВСЬКИЙ
Завідує влаштуванням похоронів в каплицях, положених в кожнім районі міста. Похорони по мінімальних цінах.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Займається Похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і околицях
Контрольована температура. Модерна каплиця до ужитку ДАРОМ.
PETER JAREMA
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N.Y.
ORegon 4-2568